АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

90 6 (145)

ЗВІТ

за результатами дослідження впливу дій органів місцевого самоврядування (щодо оренди майна комунальної власності) на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами

СХВАЛЕНО
Антимонопольним
комітетом України
20 грудня 2018 року
пунктом 1 протоколу № 93

Київ 2018

		Стор.
1	**Вступ**	3
2	Законодавче регулювання місцевого самоврядування у сфері оренди майна комунальної власності	3
3	Законодавче регулювання роздрібної торгівлі лікарськими засобами та процесів забезпечення громадян найнеобхіднішими лікарськими засобами на пільгових умовах	6
4	Вплив дій органів місцевого самоврядування на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами	10
5	Заходи органів Комітету з адвокатування конкуренції	12
6	Аналіз ситуації за регіонами України	16
7	Питання державної допомоги	36
8	Висновки та пропозиції за результатами досліджень	37

Додатки:

1) Рекомендації Комітету Полтавській обласній раді від 09.11.2017 № 27-рк про усунення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють.
2) Рекомендації Комітету всім обласним радам та Київській міській раді від 30.11.2017 № 284-рк про вжиття заходів, спрямованих на розвиток конкуренції.
3) Статистичні дані щодо заходів адвокатування конкуренції органами Комітету.
4) Інформація щодо розмірів орендних ставок для аптечних закладів за регіонами України.

ВСТУП

(1) Одним з основних завдань Антимонопольного комітету України (далі – **Комітет**) є здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

(2) Одним із ключових напрямів роботи Комітету протягом 2018 року було проведення комплексного аналізу впливу дій та рішень органів місцевого самоврядування та місцевої влади на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, зокрема, під час:

- організації на місцях соціальних програм Уряду України щодо забезпечення населення найнеобхіднішими лікарськими засобами на пільгових умовах або безоплатно;
- допуску до реалізації цих програм аптечних закладів, що працюють у регіоні;
- надання в оренду майна комунальної власності аптечним закладам в адміністративно-територіальних одиницях по всій території України.

(3) З точки зору конкурентного законодавства, усі суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, незалежно від їх форми власності, є учасниками відповідного регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами. А отже, підходи органів місцевого самоврядування та місцевої виконавчої влади, що мають представляти інтереси територіальних громад, мають бути однаковими до всіх учасників ринку.

(4) Під час дослідження було встановлено:
- основні фактори, що створюють передумови для можливого вчинення органами влади на місцях порушень законодавства про захист економічної конкуренції і перешкоджають розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами;
- виявлені проблемні питання, вирішення яких Комітет намагався здійснити виключно шляхом застосування законодавства про захист економічної конкуренції;
- сформовані пропозиції щодо шляхів мінімізації ризиків від втручання органів місцевого самоврядування у сферу роздрібної торгівлі лікарськими засобами для забезпечення інтересів окремих учасників регіональних ринків роздрібної торгівлі суб'єктів господарювання.

1. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОРЕНДИ МАЙНА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

(1) Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

(2) Відповідно до статті 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють

спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

(3) Статтею 143 Конституції України встановлено, зокрема, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; утворюють, реорганізовують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

(4) Відповідно до статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

(5) Статтею 43 цього Закону встановлено перелік питань, які вирішуються районними і обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях. Зокрема, у пункті 19 частини першої цієї статті визначено, що на пленарних засіданнях вирішуються за дорученням відповідних рад питання про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку.

(6) Частиною п'ятою статті 60 цього Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

(7) Статтею 1 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» встановлено, що цей Закон регулює, зокрема, організаційні відносини, пов'язані з передачею в оренду майна, що перебуває у комунальній власності, та майнові відносини між орендодавцями та орендарями щодо господарського використання майна, що перебуває у комунальній власності.

(8) Відповідно до статті 2 Закону України «Про оренду державного та комунального майна», орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

(9) Державну політику у сфері оренди здійснюють: Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва - щодо державного майна; органи місцевого самоврядування - щодо майна, яке перебуває в комунальній власності.

(10) Статтею 3 цього Закону встановлені правові засади оренди, зокрема, майна, що перебуває у комунальній власності, а саме: відносини щодо оренди майна, що перебуває у комунальній власності, регулюються договором оренди, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

(11) Відповідно до статті 5 Закону України «Про оренду державного та комунального майна», орендодавцями майна, що перебуває у комунальній власності, є органами місцевого самоврядування.

(12) Орендарями згідно зі статтею 6 цього Закону можуть бути, зокрема, господарські товариства, створені членами трудового колективу підприємства, його структурного підрозділу, інші юридичні особи та громадяни України.

(13) Порядок укладення договору оренди передбачено статтею 9 Закону України «Про оренду державного та комунального майна». Відповідно до пункту 6 цієї статті, для об'єктів, що перебувають у комунальній власності, порядок проведення конкурсу визначається органами місцевого самоврядування.

(14) Статтею 10 цього Закону визначено, що саме є істотними умовами договору оренди та встановлено, що укладений сторонами договір оренди в частині істотних умов повинен відповідати типовому договору оренди відповідного майна. Типові договори оренди майна, що перебуває у комунальній власності, затверджують органи місцевого самоврядування.

(15) Статтею 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» встановлено, зокрема, що орендар за користування об'єктом оренди вносить орендну плату незалежно від наслідків господарської діяльності.

(16) Для об'єктів, що перебувають у державній власності, Кабінетом Міністрів України затверджується Методика розрахунку орендної плати та пропорції її розподілу між відповідним бюджетом, орендодавцем і балансоутримувачем. Для об'єктів, що перебувають у комунальній власності, органами місцевого самоврядування затверджується Методика розрахунку орендної плати та пропорції її розподілу між відповідним бюджетом, орендодавцем і балансоутримувачем на тих самих методологічних засадах, як і для об'єктів, що перебувають у державній власності. Орендна плата, встановлена за відповідною методикою, застосовується як стартова під час визначення орендаря на конкурсних засадах.

(17) З метою створення єдиного організаційно-економічного механізму справляння плати за оренду державного майна, постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 року № 786 (із змінами та доповненнями) (далі – постанова КМУ № 786) затверджено Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу (далі - Методика).

(18) Відповідно до абзацу четвертого пункту 2 Методики, розмір орендної плати встановлюється договором оренди між орендодавцем та орендарем. У разі визначення орендаря на конкурсних засадах, орендна плата, розрахована за цією Методикою, застосовується як стартова, а її розмір може бути збільшено за результатами такого визначення.

(19) У додатку 2 до Методики передбачено, що залежно від видів господарської діяльності встановлюється розмір орендних ставок за використання нерухомого державного майна.

(20) Щодо визначення розміру орендної ставки для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, у додатку 2 до Методики впроваджено такі підходи:

- розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %;
- розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, – 3 %;
- розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %.

Повернутися до змісту

2. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ ТА ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН НАЙНЕОБХІДНІШИМИ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІЛЬГОВИХ УМОВАХ

(21) Правовідносини, пов'язані зі створенням, реєстрацією, виробництвом, контролем якості та реалізацією лікарських засобів, права та обов'язки підприємств, установ, організацій і громадян, а також повноваження у цій сфері органів виконавчої влади і посадових осіб визначені та регулюються Законом України «Про лікарські засоби». Законодавство про лікарські засоби складається із цього Закону та інших актів законодавства, прийнятих відповідно до нього.

(22) Відповідно до статті 19 Закону України «Про лікарські засоби», оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами на території України здійснюється підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності на підставі ліцензії, яка видається в порядку, встановленому законодавством.

(23) Суб'єкт господарювання може здійснювати оптову, роздрібну торгівлю лікарськими засобами за умови відповідності ліцензійним умовам провадження певного виду діяльності.

(24) Реалізація (відпуск) лікарських засобів громадянам здійснюється в роздрібній торговельній мережі – аптеках, аптечних пунктах.

(25) Постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 929 затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) (далі – Ліцензійні умови), якими встановлено кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження відповідної господарської діяльності.

(26) Відповідно до Ліцензійних умов:
аптека – заклад охорони здоров'я, основним завданням якого є забезпечення населення, закладів охорони здоров'я, підприємств, установ та організацій лікарськими засобами;
аптечний пункт – структурний підрозділ аптеки, який створюється в лікувально-профілактичних закладах та функціонує разом з аптекою відповідно до цих Ліцензійних умов, основним завданням якого є забезпечення населення лікарськими засобами шляхом здійснення роздрібної торгівлі;
роздрібна торгівля лікарськими засобами – діяльність з придбання, зберігання та продажу готових ліків, виготовлених (вироблених) в умовах аптеки, через аптеку та її структурні підрозділи безпосередньо громадянам для особистого споживання, закладам охорони здоров'я (крім аптечних закладів), а також підприємствам, установам та організаціям без права їх подальшого перепродажу.

(27) Ліцензійними умовами визначено вичерпний перелік вимог для провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(28) Дія Ліцензійних умов поширюється на всіх суб'єктів господарювання, зареєстрованих в установленому законодавством порядку юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичних осіб - підприємців, які провадять господарську діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(29) Відповідно до статті 3 Закону України «Про лікарські засоби» держава забезпечує доступність найнеобхідніших лікарських засобів.

(30) Реалізація зазначеного відбувається у вигляді здійснення державного регулювання цін на лікарські засоби в Україні шляхом встановлення граничних рівнів постачальницько-збутових надбавок та граничних торговельних (роздрібних) надбавок, а також шляхом впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань.

(31) На теперішній час суб'єкти господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, реалізують ряд запроваджених Урядом України заходів, спрямованих на забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах.

(32) Безоплатний відпуск встановленого переліку лікарських засобів за рецептами лікарів, у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань впорядковано постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1303, із змінами (далі – Постанова КМУ № 1303).

(33) Відповідно до пункту 2 Постанови КМУ № 1303:
«Відпуск лікарських засобів безоплатно і на пільгових умовах у разі амбулаторного лікування осіб провадиться аптеками за рецептами, виписаними лікарями лікувально-профілактичних закладів за місцем проживання цих осіб.
Особи, які обслуговуються у відомчих лікувально-профілактичних закладах і мають право на безоплатний або пільговий відпуск лікарських засобів, отримують їх у аптеках, закріплених за цими закладами.
Безоплатний відпуск лікарських засобів дітям з інвалідністю провадиться за рецептами лікарів незалежно від місця проживання цих дітей, але в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя. У цьому разі витрати, пов'язані з оплатою вартості лікарських засобів, беруть на себе органи охорони здоров'я за місцем їх відпуску.»

Відповідно безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів, у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань, можуть здійснювати всі суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами та здійснюють свою господарську діяльність у межах адміністративно-територіальних одиниць області, за умови укладення відповідного договору з органами охорони здоров'я на місцях. Винятками є лише відомчі лікувально-профілактичні заклади та закріплені за ними аптеки.

(34) Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 «Питання реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну», з 1 квітня 2016 року в Україні запроваджено пілотний проект щодо державного регулювання цін на препарати інсуліну (далі – Пілотний проект). З метою реалізації Пілотного проекту, з 06 квітня 2016 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України № 239 «Деякі питання відшкодування вартості препаратів інсуліну». Цією постановою затверджено Порядок відшкодування вартості препаратів інсуліну, де встановлено механізм відшкодування вартості препаратів інсуліну суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності із роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Відповідно до зазначеного в Порядку відшкодування вартості препаратів інсуліну, відпуск

лікарських засобів здійснюється суб'єктами господарювання, перелік яких визначається структурними підрозділами з питань охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій або розпорядниками коштів місцевих бюджетів, визначених рішеннями про такі бюджети згідно із законодавством, на рівних умовах, відповідно до укладених договорів, на підставі рецептів на препарати інсуліну, виписаних закладами охорони здоров'я за місцем диспансерного обліку пацієнта згідно з реєстром пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, який ведеться Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ України), на рецептурних бланках.

(35) Отже, пільговий відпуск препаратів інсуліну за Пілотним проектом можуть здійснювати всі без винятку суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами, здійснюють свою господарську діяльність у межах певної адміністративно-територіальної одиниці, за умови укладення відповідного договору з органами охорони здоров'я на місцях або розпорядником бюджетних коштів.

(36) З 01 квітня 2017 року запроваджено Урядову програму «Доступні ліки», у межах якої пацієнти за рецептом лікаря можуть отримати в аптечних закладах безкоштовно або з незначною доплатою лікарські засоби для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми, перелік міжнародних непатентованих назв, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 року № 863 «Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів».

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2017 № 152 «Про забезпечення доступності лікарських засобів» (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1080) затверджено Порядок відшкодування вартості лікарських засобів, яким визначено механізм повного або часткового відшкодування вартості лікарських засобів під час амбулаторного лікування осіб, що страждають на серцево-судинні захворювання, цукровий діабет II типу, бронхіальну астму, суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Відповідно до Порядку відшкодування вартості лікарських засобів, для здійснення відпуску лікарських засобів суб'єкти господарювання звертаються до розпорядників бюджетних коштів із заявою про укладення договору про відшкодування вартості лікарських засобів. Розпорядники бюджетних коштів, визначені рішеннями про відповідні бюджети згідно із законодавством, формують на підставі укладених договорів перелік суб'єктів господарювання, що здійснюють відпуск лікарських засобів. Формування зазначеного переліку здійснюється без надання преференції окремим суб'єктам господарювання.

Відшкодування суб'єктові господарювання вартості здійснюється за рахунок відповідної цільової субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам.

(37) Отже, пільговий відпуск (безкоштовно або з незначною доплатою) в аптечних закладах лікарських засобів для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми за Урядовою програмою «Доступні ліки» можуть здійснювати всі без винятку суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами, здійснюють свою господарську діяльність у межах певної адміністративно-територіальної одиниці, за умови укладення відповідного договору з органами охорони здоров'я на місцях або розпорядником бюджетних коштів.

(38) Отже, всі запроваджені Урядом України заходи щодо забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах не встановлюють преференцій щодо участі аптечних закладів у цих заходах залежно від їх організаційно-правової форми, форми власності або інших підстав.

(39) Тобто, умовами, за якими розмір орендної ставки для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, за оренду майна комунальної власності може встановлюватись відповідно до Методики на рівні 2 відсотків (розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення), є участь аптек у таких урядових заходах та програмах:

- безоплатний відпуск встановленого переліку лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань (за Постановою КМУ № 1303);
- безоплатний або з незначною доплатою відпуск препаратів інсуліну хворим на цукровий діабет (за Пілотним проектом);
- безоплатний або з незначною доплатою відпуск лікарських засобів для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми (за урядовою програмою «Доступні ліки»).

(40) Усі запроваджені Урядом України заходи щодо забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах не встановлюють преференцій щодо участі аптечних закладів у цих заходах залежно від їх організаційно-правової форми, форми власності або інших підстав та передбачають залучення до їх реалізації якомога більшої кількості аптечних закладів, що буде сприяти ціновій конкуренції.

(41) Отже, умовами встановлення для аптек орендної ставки на рівні 2 відсотків за оренду майна комунальної власності (що передбачено Методикою для аптек, які обслуговують пільгові категорії населення) є безпосередньо участь аптек саме в наведених вище урядових заходах та програмах, якими і передбачається таке пільгове обслуговування.

(42) За інформацією Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками, на 01.01.2018 в Україні функціонує 16,2 тис. аптек і 4,3 тис. аптечних пунктів (співвідношення аптек та аптечних пунктів становить 79:21 % відповідно). Усього нараховується 20,5 тис. торговельних точок. У цілому на одну торговельну точку припадає близько 2 тис. мешканців.

(43) За інформацією МОЗ України, станом на 01 жовтня 2018 року в програмі «Доступні ліки» бере участь 7 937 аптек, котрими відпущено лікарських засобів за 28 млн рецептів, за якими відшкодовано суму понад 1,3 млрд грн.

(44) Розподіл аптечних закладів за кількістю учасників щодо реалізації соціальної урядової програми «Доступні ліки» за областями України такий:

Вінницька область – 299, Волинська область – 171, Дніпропетровська область – 522, Донецька область – 394, Житомирська область – 362, Закарпатська область – 253, Запорізька область – 260, Івано-Франківська область – 254, Київська область – 506, Кіровоградська область – 326, Луганська область – 163, Львівська область – 769, Миколаївська область – 203, Одеська область – 240, Полтавська область – 287, Рівненська область – 316, Сумська область – 170, Тернопільська область – 281, Харківська область – 504, Херсонська область – 181, Хмельницька область – 212, Черкаська область – 285, Чернігівська область – 174, Чернівецька область – 157, м. Київ – 648.

(45) Отже, якщо будь-хто з учасників урядової програми «Доступні ліки» буде орендувати нерухоме майно для розміщення своїх аптечних закладів у приміщеннях комунальної форми власності, зокрема в закладах охорони здоров'я, то до них як таких, що обслуговують пільгові категорії населення, має бути встановлена орендна ставка на рівні 2 %, як це передбачено Методикою.

Повернутися до змісту

3. ВПЛИВ ДІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА КОНКУРЕНЦІЮ НА РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ

(46) Відповідно до статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до делегованих повноважень виконавчих органів міських рад у сфері охорони здоров'я належить, зокрема: забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення лікарськими засобами.

(47) На практиці це реалізується шляхом забезпечення на підлеглих адміністративно-територіальних одиницях організації всіх процесів, пов'язаних з отриманням певними категоріями громадян та за визначеним переліком хвороб можливості одержувати за рецептом лікаря необхідні для лікування лікарські засоби безкоштовно або з незначною доплатою в тих аптечних закладах, з якими орган охорони здоров'я на місцях або розпорядник бюджетних коштів уклали відповідний договір про відшкодування витрат, понесених за реалізацію відпущених ліків.

(48) З точки зору законодавства про захист економічної конкуренції, усі суб'єкти господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами на підставі відповідної ліцензії в певних територіальних межах адміністративно-територіальних одиниць України, незалежно від їх форми власності та/або організаційно-правової форми, є учасниками відповідних регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами, які відповідають встановленим Ліцензійними умовами вимогам та здійснюють роздрібну реалізацію лікарських засобів кінцевим споживачам (за рецептами чи без).

(49) Норми чинного законодавства щодо провадження роздрібної торгівлі лікарськими засобами поширюються на всіх без винятку ліцензіатів та не надають преференцій комунальним аптекам, що створені органом місцевого самоврядування.

(50) Учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами незалежно від їх форми власності та/або організаційно-правової форми є суб'єкти господарювання, кінцевою метою діяльності яких є отримання прибутку.

(51) Ефективність господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами напряму залежить від обсягів продажу (як у грошовому, так і в натуральному вираженні) лікарських засобів кінцевому споживачу. Відповідно участь у запроваджених Урядом України заходах щодо реалізації лікарських засобів дає можливість аптечному закладу підвищити загальні обсяги продажу, що фактично сприяє підвищенню доходності аптечного закладу.

(52) Комунальне майно, що зазвичай надається в оренду аптечним закладам для реалізації лікарських засобів, у більшості випадків знаходиться в комунальних закладах охорони здоров'я.

(53) Розташування аптечного закладу в приміщенні закладу охорони здоров'я, в тому числі комунальному, є надзвичайно сприятливим для роздрібної торгівлі лікарськими засобами, оскільки комунікація між лікарем, пацієнтом та аптекою є максимально наближеною.

(54) Відповідно до законодавства, органи місцевого самоврядування вирішують питання передачі майна комунальної власності в оренду, встановлюють рівень орендної ставки для аптечних закладів та одночасно їх виконавчі органи місцевого самоврядування визначають переліки тих аптечних закладів, що будуть допущені до участі в регіоні до реалізації запроваджених Урядом України заходів щодо забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах. Отже, від власних рішень органів місцевого самоврядування залежать процеси, що пов'язані зі створенням умов для дієвої та реальної конкуренції, в тому числі цінової, на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(55) Наявна в Комітеті інформація свідчить, що на сьогодні складається ситуація, за якої органи місцевого самоврядування, використовуючи адміністративні важелі, намагаються допускати до участі в запроваджених Урядом соціальних заходах (за якими саме здійснюється обслуговування пільгових категорій населення) переважно комунальні аптеки, власниками та засновниками яких є обласні/районні/міські ради.

(56) Використовуючи встановлений Методикою диференційований підхід щодо розмірів орендних ставок до аптечних закладів (розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %; а розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %), переважно саме для комунальних аптек встановлюється орендна ставка на рівні 1-2 %, а в деяких випадках оренда для них взагалі є безкоштовною (одна гривня на рік).

(57) Результати проведених Комітетом досліджень свідчать, що більшість аптечних закладів упроваджують у свою діяльність різні власні соціальні ініціативи щодо забезпечення лікарськими засобами пільгових категорій населення. На теперішній час наявність власних соціальних заходів або участь в урядових програмах щодо реалізації лікарських засобів певним категоріям громадян та за видами захворювань є сталим елементом конкурентної боротьби аптечних закладів за споживача. Але, як свідчить фактичний стан речей, для аптечних закладів приватної форми власності наявність власних соціальних проектів або участь в урядових програмах не є підставою щодо зменшення органами місцевого самоврядування рівня орендної ставки за оренду майна комунальної власності.

(58) Відповідно суб'єкти господарювання комунальної форми власності отримують переваги в конкурентній боротьбі не завдяки власним досягненням, а за рахунок зовнішніх чинників, якими є дії органів місцевого самоврядування. Так, надання одному суб'єкту господарювання, що здійснює роздрібну торгівлю лікарськими засобами в певних територіальних межах адміністративно-територіальної одиниці, нижчої орендної ставки порівняно з іншими учасниками того ж самого ринку, фактично призводить до зниження рівня загальних витрат цього суб'єкта господарювання на утримання власної аптечної мережі, що відповідно дає можливість, зокрема, розширення асортименту реалізації товарів, підвищення кількості аптечних закладів у мережі та іншого розвитку підприємства.

(59) Слід зазначити, що більшість комунальних аптек мають досить розгалужені аптечні мережі, що залишилися у складі комунальних підприємств як спадщина радянських часів. Так, за результатами проведених Комітетом досліджень, структура регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами засвідчила, що комунальні аптеки є потужними гравцями таких ринків та становище їх на цих регіональних ринках є домінуючим.

Так, наприклад:

- КП «Фармація» (м. Київ) має більше 100 аптек та аптечних пунктів у м. Києві;
- КП «Фармація» (м. Миколаїв) має 112 торговельних точок у Миколаївській області;
- обласне комунальне підприємства «Фармація» (м. Дніпропетровськ) має 132 торговельні точки в межах Дніпропетровській області;
- КП «Ліки України» Чернігівської обласної ради має більше 110 аптек та аптечних пунктів у Чернігівській області;
- Державне виробничо-торгове підприємство «Волиньфармпостач» (м. Луцьк) має 81 торговельну точку у Волинській області;
- Полтавське обласне комунальне підприємство «ПОЛТАВАФАРМ» має більше 200 торговельних точок у Полтавській області;
- Черкаське обласне комунальне підприємство «Фармація» (м. Черкаси) має 108 торговельних точок у Черкаській області.

(60) А отже, встановлення окремим суб'єктам господарювання нижчої порівняно з конкурентами орендної ставки створює для них більш сприятливі умови для конкуренції, у той час як для інших аптечних закладів умови залишаються незмінними.

(61) Зазначена ситуація призводить до того, що суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність із роздрібної торгівлі лікарськими засобами в адміністративно-територіальних одиницях області, знаходяться в нерівних умовах під час здійснення ними своєї господарської діяльності.

(62) Отже, застосування органами місцевого самоврядування різних підходів до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в одних територіальних межах, може мати негативний вплив на конкуренцію на зазначених регіональних ринках.

Повернутися до змісту

4. ЗАХОДИ ОРГАНІВ КОМІТЕТУ З АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

(63) Одним із можливих інструментів Комітету щодо формування та реалізації конкурентної політики є адвокатування конкуренції, метою якого є донесення, зокрема, до органів місцевого самоврядування, поняття та розуміння необхідності дотримання конкурентного законодавства, оскільки саме їх рішення можуть безпосередньо впливати на конкуренцію на відповідних регіональних ринках. Наприклад, це стосується прийняття рішень, реалізація яких призводить до надання окремим аптечним закладам переваг порівняно з іншими у здійсненні ними своєї господарської діяльності.

(64) Комітет спрямовує інструменти адвокатування конкуренції на:

- усунення будь-яких перешкод для розвитку конкуренції на ринках лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами;
- сприяння розвитку конкуренції на тих ринках, де є ознаки або присутня монополізація;
- мінімізацію адміністративних бар'єрів вступу на ці ринки та підвищення ефективності їх регулювання завдяки зменшенню адміністративного тиску;
- створення та підтримка рівних умов для здійснення господарської діяльності підприємств усіх форм власності.

(65) Відповідно до повноважень, визначених статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»:

- у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Комітет має повноваження надавати обов'язкові для розгляду рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють;

- у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Комітету та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Комітет має повноваження:

а) надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію;
б) вносити пропозиції Президенту України, Кабінету Міністрів України, Національному банку України, приписи органам влади, органам місцевого самоврядування щодо зміни прийнятих ними нормативно-правових актів, які не відповідають законодавству про захист економічної конкуренції або внаслідок неоднозначного розуміння яких створюються перешкоди для розвитку конкуренції.

(66) Заходи, яких було вжито органами Комітету за результатами проведеного дослідження, такі.

(67) Комітетом надані Полтавській обласній раді обов'язкові для виконання рекомендації від 09.11.2017 № 27-рк про усунення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють, щодо скасування рішення Полтавської обласної ради від 11 серпня 2016 року № 197, яким встановлено ПОКП «Полтавафарм» нижчої порівняно з конкурентами орендної ставки, що створило для ПОКП «Полтавафарм» більш сприятливі умови для конкуренції, та вжиття заходів щодо встановлення рівних умов здійснення господарської діяльності для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами в Полтавській області, шляхом встановлення прозорого та недискримінаційного підходу до встановлення орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад Полтавської області.

Хронологія прийняття Полтавською обласною радою рішень щодо встановлення розмірів орендних ставок (у відсотках до вартості об'єктів орендованого нерухомого майна, визначеної за результатами незалежної оцінки) за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області така.

1. Рішенням Полтавської обласної ради від 28 лютого 2013 року «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» було затверджено мінімальні орендні ставки за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема:
- для аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %;
- для комунальних аптек – 2 %.

2. Рішенням Полтавської обласної ради від 23 травня 2013 року «Про внесення змін до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» було встановлено мінімальну орендну ставку за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області для комунальних аптек у розмірі одного відсотка.

3. Рішенням Полтавської обласної ради від 02 жовтня 2015 року «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами, внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року» було затверджено нові мінімальні орендні ставки за оренду нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема для аптечних закладів, на рівні 6 %.

4. Рішенням Полтавської обласної ради від 11 серпня 2016 року № 197 «Про внесення змін та доповнень до рішення тридцять першої сесії обласної ради шостого скликання від 02.10.2015 року «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 року «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року» встановлено, що мінімальна орендна ставка для розміщення аптечних закладів ПОКП «Полтавафарм» становить 2 %.

5. Тобто, за наявною в Комітеті інформацією, Полтавська обласна рада протягом 2013 – 2016 років своїми рішеннями встановлювала суб'єктам господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, різний рівень орендної ставки залежно від їх форми власності: для Полтавського обласного комунального підприємства «Полтавафарм» – на рівні 1 – 2 %, а для всіх інших суб'єктів господарювання (аптечних закладів) – на рівні 6 – 8 %.

6. Отже, Полтавська обласна рада протягом 2013 – 2016 років запроваджувала такі підходи щодо встановлення орендних ставок на оренду майна спільної власності територіальних громад області, які надавали окремим суб'єктам господарювання порівняно з іншими переваги під час здійснення їх господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

7. При цьому стан конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами в межах адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області характеризувався наявністю ознак монопольного (домінуючого) становища аптечної мережі ПОКП «Полтавафарм» (м. Полтава) у територіальних межах Великобагачанського, Гадяцького, Глобинського, Гребінківського, Диканського, Зінківського, Карлівського, Козельщанського, Лубенського, Машівського, Новосанжарського, Оржицького, Пирятинського, Решетилівського, Семенівського, Хорольського, Чорнухинського, Шишацького, Котелевського, Лохвицького, Полтавського районів Полтавської області, м. Горішні Плавні (раніше – м. Комсомольськ), м. Лубни.

8. Комітет звернувся до Полтавської обласної ради за наданням пояснень щодо підстав створення різних умов для здійснення господарської діяльності учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами шляхом встановлення різного рівня орендних ставок на майно спільної власності територіальних громад.

9. За інформацією Полтавської обласної ради, підставою для зменшення рівня орендної ставки були звернення в. о. директора ПОКП «Полтавафарм» В.Г. Прядко від 25.05.2016 № 368 до Голови Полтавської обласної ради з проханням переглянути рішення від 02 жовтня 2015 року і змінити розмір орендної ставки для ПОКП «Полтавафарм» із 6 % до одного відсотка, та звернення депутата Полтавської обласної ради В.Г. Прядко від 21.07.2016 № 82 до Голови Полтавської обласної ради про внесення змін та доповнень до рішення від 02 жовтня 2015 року. Тобто, депутатом Полтавської обласної ради було використано наявний у нього адміністративний ресурс щодо впливу на Полтавську обласну раду для прийняття рішення на користь ПОКП «Полтавафарм».

10. Комітет провів опитування учасників регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами, що здійснюють господарську діяльність у межах міста Полтави та орендують майно комунальної власності. За результатами цього опитування було встановлено, що інші аптечні заклади, ніж комунальне підприємство ПОКП «Полтавафарм», не були допущені до впровадження в місті Полтава урядових програм щодо **забезпечення населення доступними лікарськими засобами на пільгових умовах. Також** Полтавська облрада не повідомляла суб'єктів господарювання про встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівня чи будь-яких інших умов для зниження орендної ставки.

Так, за інформацією ТОВ «ЄВРАЗІЯ» (лист до Комітету від 08.06.2017 № 158): «В 2017 році ТОВ «Євразія» мало намір розпочати роботу за державною програмою «Доступні ліки». До КЗ «Котелевський центр первинної медико-санітарної допомоги» та КЗ «Центр первинної медико-санітарної допомоги у Глобинському районі» товариством були подані заявки на укладення відповідних договорів, проте обидва заклади відмовили нам в зв'язку з тим, що кошти виділені на дану програму були розподілені між аптеками, які в першу чергу подали заявки».

Також, за інформацією ТОВ «ЮНСОН» (лист до Комітету від 14.06.2017 № 86): «Починаючи з 1994 року по перший квартал 2014 року товариство здійснювало відпуск лікарських засобів за пільговими рецептами, виписаними закладами охорони здоров'я міста Полтави, співробітництво припинилося з того часу, як центри медико-санітарної допомоги почали укладати договори на відпуск лікарських засобів по пільговим рецептам виключно з аптечними закладами комунальної власності. В 2017 році ТОВ «ЮНСОН» співпрацює по програмі «Доступні ліки» з одним розпорядником бюджетних коштів – КЗ Гадяцьким Центром первинної медико-санітарної допомоги. ТОВ «ЮНСОН» має фінансові та матеріально-технічні можливості забезпечення виконання соціальних програм державного та обласного рівнів. В квітні-травні 2017 року ТОВ «ЮНСОН» направило шість листів та шість заяв до КЗ Центрів первинної медико-санітарної допомоги на участь у програмі «Доступні ліки». Отримано три відповіді з відмовами та одна відповідь про прийняття пропозиції. Два розпорядники бюджетних коштів відповіді не надали».

11. Усі опитані аптечні заклади вважали, що встановлення Полтавською обласною радою різного рівня ставок за оренду майна спільної власності територіальних громад для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в одних територіальних межах, може створювати окремим суб'єктам господарювання більш привілейовані умови здійснення господарської діяльності порівняно з конкурентами.

12. Отже, Полтавська обласна рада своїми рішеннями протягом 2013 – 2016 років

встановлювала різні відсотки мінімальних орендних ставок для розміщення аптечних закладів залежно від їх форми власності за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад в Полтавській області, що відповідно може негативно впливати на конкуренцію на зазначених регіональних ринках.

13. З підстав, що наведені вище, Комітетом було надано Полтавській обласній раді обов'язкові для виконання рекомендації від 09.11.2017 № 27-рк про усунення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють (додаток 1 до цього Звіту).

(68) З метою адвокатування конкуренції Комітетом надані всім обласним радам та Київській міській раді обов'язкові для розгляду рекомендації від 30.11.2017 № 284-рк про вжиття заходів щодо встановлення рівних умов здійснення господарської діяльності для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами, та запровадження прозорого та недискримінаційного підходу до встановлення орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області та міста Києва (додаток 2 до цього Звіту).

(69) За дорученням Голови Комітету від 22.12.2017 № 13-01/534 територіальними відділеннями Комітету надано рекомендації аналогічного змісту міським та районним радам щодо вжиття заходів, спрямованих на розвиток конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Інформацію щодо наданих органами Комітету рекомендацій наведено в додатку 3 до цього Звіту.

(70) На виконання рекомендацій органів Комітету всі органи місцевого самоврядування повідомили, що рекомендації розглянуто та буде враховано в подальшій роботі.

Повернутися до змісту

5. АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ

(71) Під час аналізу ситуації щодо оренди майна комунальної власності аптечними закладами станом на період часу після отримання відповідей від рад стосовно результатів розгляду рекомендацій органів Комітету встановлено, що ситуація в більшості регіонів залишається незмінною. Підходи щодо встановлення органами місцевого самоврядування окремим учасникам регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами нижчих, порівняно з іншими, розмірів орендної ставки на майно комунальної власності залишаються сталими та незмінними, що може мати антиконкурентний ефект на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.
Наводимо інформацію щодо кожної області окремо.

(72) **Вінницька область**
За результатами аналізу інформації, отриманої від Вінницької обласної ради, встановлено, що підходи до встановлення орендних ставок відповідають Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.
Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Вінницького обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Вінницької області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:
- у Муровано-Куриловецькому та Погребищенському районах орендна ставка становить 30 % (рішення 6 сесії Погребищенської районної ради 6 скликання від

02 червня 2011 року № 100, рішення 7 сесії Муровано-Куриловецької районної ради 7 скликання від 23.09.2016 № 118);

- у Піщанському та Оратівському районах орендна ставка становить 15 % (рішення Піщанської районної ради від 30.05.07 № 140, рішення 7 сесії 7 скликання Оратівської районної ради від 01.08.2016);
- у Жмеринському, Калинівському, Чечельницькому, Вінницькому, Іллінецькому, Хмільницькому, Тиврівському та Ямпільському районах орендна ставка становить 8 % (рішення 7 сесії Жмеринської районної ради 7 скликання від 29.09.2016, рішення 12 сесії Калинівської районної ради 7 скликання від 04.08.2017, рішення Чечельницької районної ради від 30.09.2009 № 247, рішення 13 сесії Вінницької районної ради № 65 від 01.03.2012, рішення Іллінецької районної ради від 24.05.2018 № 526, рішення 4 сесії Хмільницької міської ради 7 скликання від 18 грудня 2015 № 61, рішення 145 сесії Тиврівської районної ради 6 скликання від 16.08.2012, рішення 21 сесії Ямпільської районної ради 6 скликання № 237 від 21.08.2013);
- у Крижопільському районі орендні ставки становлять від 2 до 8 % (рішення 12 сесії Крижопільської районної ради 5 скликання від 27 грудня 2007 року № 162).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Тростянецькому районі орендна ставка для аптек комунального підприємства становить одну гривню на рік, для інших суб'єктів господарювання – від 8 до 15 %, (рішення 18 сесії Тростянецької районної ради 4 скликання від 24 листопада 2005 року, рішення 41 сесії 6 скликання Ладижинської міської ради Тростянецького району № 1547 від 30.06.2015).
- у місті Вінниця орендна ставка для аптечних закладів комунальної форми власності становить одну гривню на рік та 8 % – для аптек приватної форми власності (рішення Вінницької міської ради 8 сесії 6 скликання від 01.07.2011 № 357).

(73) **Волинська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Волинської обласної ради, встановлено, що під час визначення орендних ставок для суб'єктів господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, органи місцевого самоврядування використовують власну Методику розрахунку і порядку використання орендної плати за користування майном спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, затверджену рішенням обласної ради від 13.05.2011 № 4/46, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Волинського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Волинської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Ратнівському, Ківерцівському, Маневицькому, Іваничівському, Володимир-Волинському, Рожищенському, Турійському, Камінь-Каширському, Локачинському, Любешівському, Любомильському районах та в містах Луцьк і Нововолинськ орендна ставка становить від 8 до 25 % (рішення Ратнівської районної ради від 24.02.2012, рішення Ківерцівської районної ради від 24.04.2012 № 12/3, рішення Маневицької районної ради від 16.03.2012 № 13/19, рішення Іваничівської районної ради від 11.08.2015 № 39/20, рішення Володимир-Волинської районної ради від 11.07.2013 № 19/14, рішення Рожищенської районної ради від 02.03.2012 № 15/9, рішення Турійської районної ради від 28.12.2011 № 11/20, рішення Камінь-Каширської районної ради від 21.07.2017 № 22/4, рішення Локачинської районної ради від 28.05.2013 № 18/9, рішення Любешівської

районної ради від 21.05.2018 № 26/10, рішення Любомильської районної ради від 10.11.2011 № 11/6, рішення Луцької міської ради від 29.02.2012 № 21/32, рішення Нововолинської міської ради від 22.05.2015);

- у Ковельському, Шацькому, Горохівському, Старовижівському та Луцькому районах, а також у містах Ковель та Володимир-Волинський орендна ставка становить від 7 до 60 грн за м^2 (рішення Ковельської районної ради від 16.01.2009 № 25/9, рішення Шацької районної ради від 18.07.2012 № 14/17, рішення Горохівської районної ради від 09.12.2016 № 10/24, рішення Старовижівської районної ради від 27.10.2006 № 6/1, рішення Луцької районної ради від 25.12.2012 № 21/17, рішення Ковельської міської ради від 26.12.2006 № 13/4, рішення Володимир-Волинської міської ради від 31.05.2011 № 8/9).

(74) **<u>Дніпропетровська область</u>**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Дніпропетровської обласної ради, встановлено, що орендні ставки визначаються відповідно до Методики розрахунку за майно, що належить до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Дніпропетровської області, затвердженої рішенням обласної ради від 27.12.2011 № 201-10/VI, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Аналогічні підходи з визначення рівнів орендних ставок застосовуються також:

- у Петріківському, П'ятихатському, Солом'янському та Царичанському районах розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних та міських рад становлять 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Петриківської районної ради від 28.12.2011 № 110-14/VI, рішення П'ятихатської районної ради від 17.02.2012 № 193-13/VI, зі змінами від 23.10.2012 № 274-18/VI та від 12.02.2013 № 324-20/VI, рішення Солом'янської районної ради від 30.09.2014 № 265-35/VI, рішення Царичанської районної ради від 06.04.2017 № 189-14/VII0.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Дніпропетровського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів в інших районах Дніпропетровської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Кам'янка орендна ставка становить 20 % вартості нерухомості (рішення Кам'янської міської ради від 21.07.2017 № 781-18/VII);
- у місті Першотравенськ орендна ставка становить 15 % для аптек усіх форм власності, що реалізують та виготовляють ліки (рішення Першотравенської міської ради від 28.09.2017 № 111-25);
- у місті Павлоград орендна ставка становить 60 % вартості нерухомого майна.

За результатами наданих рекомендацій Дніпропетровським обласним територіальним відділенням Комітету, деякі міські та районні ради прийняли рішення щодо встановлення однакових орендних ставок для аптечних закладів, так, зокрема:

- у містах Новомосковськ, Тернівка, а також у Дніпровському та Магдалинівському районах орендна ставка становила від 2 до 8 %, після виконання рекомендацій – орендна ставка становить 8 % для аптек усіх форм власності (рішення Новомосковської міської ради від 28.09.2017 № 111-25, рішення Тернівської міської ради від 21.02.2014 № 778-44/VI, рішення Дніпровської районної ради від 25.09.2012 № 205-19/VI, рішення Магдалинівської районної ради від 10.08.2010 № 401-34/V).

(75) **Донецька область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Донецької обласної державної адміністрації, встановлено, що розміри орендних ставок за оренду майна становлять 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек, що використовуються для виготовлення ліків, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення.

Аналіз інформації, отриманої від Донецького обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Донецької області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у містах Бахмут, Часів Яр, Слов'янськ орендна ставка становить 20 % (рішення Бахмутської міської ради від 28.12.2011 № 6/18-222, рішення Часовоярської міської ради від 26.05.2011 № 6//9-116, рішення Слов'янської міської ради від 22.06.2011 № 413);
- у Великоновосілківському районі орендна ставка становить 22 % (рішення Великоновосілківської районної ради від 27.04.2007 № 5/10-132);
- у Добропільському районі орендна ставка становить одну гривню на рік (рішення Добропільської районної ради від 15.08.2012 № VI-18/6).

(76) **Житомирська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Житомирської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 15.12.2011 № 333 затверджено Методику розрахунку орендної плати за оренду майна, що є спільною власністю громад сіл, селищ, міст області, та пропорції щодо її розподілу, якою визначено орендні ставки в таких розмірах: 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, для суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Аналіз інформації, отриманої від Житомирського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Житомирської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Ружинському районі орендна ставка становить 20 % (рішення Ружинської районної ради від 23.08.2011);
- у Черняхівському районі орендна ставка становить від 6 до 20 % (рішення районної ради від 12.06.2015 та від 25.03.2011).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Попільнянському, Андрушівському районах, а також у містах Коростень та Овруч орендна ставка становить 8 % для аптек приватних форм власності та одну гривню на рік – для аптек комунальних підприємств (рішення Андрушівської районної ради від 06.04.2012 та рішення 2 сесії 7 скликання від 18.12.2015 № 11, рішення Овруцької міської ради від 25.12.2012 № 338, рішення Виконкому Овруцької міської ради від 29.05.2018 № 192 та від 15.03.2018 № 123, рішення Коростенської міської ради від 28.08.2014 № 156 та від 18.05.2017 № 666);
- у Романівському районі орендна ставка становить 100 грн за 1 м^2 для аптек приватної форми власності та одну гривню на рік – для аптек комунальної форми власності (рішення Романівської районної ради «Про затвердження Методики розрахунку і порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ району» від 20.07.2011 № 75);

- у місті Баранівка орендна ставка становить 12 % для аптек приватної форми господарювання та 5 % – для аптек комунального підприємства (рішення сесії Баранівської міської ради від 07.12.2011 № 592 «Про затвердження Методики розрахунку і порядку використання плати за оренду майна міської комунальної власності»).

За результатами наданих Житомирським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендацій, деякі міські ради прийняли рішення щодо встановлення однакових орендних ставок для аптечних закладів, так, зокрема:

- у місті Радомишль орендна ставка становила від 8 до 20 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 8 % (рішення Радомишльської міської ради від 15.04.2016 № 77 та рішення Радомишльської міської ради від 02.03.2018 № 129);
- у місті Олевськ орендна ставка становила від 8 до 15 % та одну гривню на рік, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 8 % для всіх суб'єктів господарювання (рішення Олевської міської ради від 13.06.2017 № 157 та рішення XXIV сесії Олевської міської ради VIII скликання від 20.03.2018 № 510, рішення сесії Олевської міської ради від 07.06.2018 № 641, від 20.03.2018 № 515).

(77) **Закарпатська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Закарпатської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 16.03.2006 № 724 затверджено Методику розрахунку і порядок використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області в розмірі 15 % для розміщення аптек, які самостійно виготовляють, реалізують готові ліки.

Рішенням Закарпатської обласної ради від 04.11.2011 № 331 внесені зміни до Методики № 724 та встановлено такі орендні ставки:

- для розміщення аптек, їх об'єднань, складів тощо, які належать до комунальної власності Закарпатської області, що знаходяться в селах або селищах, – один відсоток;
- для розміщення аптек, їх об'єднань, складів тощо, які належать до комунальної власності Закарпатської області, що знаходяться в містах, – 2 %.

Разом із цим:

- у Воловецькому районі орендна ставка становить від 3 до 12 % для аптек приватної форми власності;
- у місті Тячів, а також у Перечинському та Берегівському районах орендна ставка становить 20 % (рішення Тячівської міської ради від 14.04.2016 № 428, рішення Перечинської районної ради від 10.03.2011 № 71, рішення Берегівської районної ради від 22.11.2006 № 67, зі змінами згідно з рішенням від 24.05.2012 № 178);
- у Свалявському районі орендна ставка становить 70 % для аптек, що реалізують готові ліки, 35 % – для розміщення аптек, що виготовляють ліки, та 25 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Свалявської районної ради від 29.03.2016 № 80).

Аналіз інформації, отриманої від Закарпатського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів, засвідчив, що в окремих місцях орендна ставка за своїми розмірами відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786, зокрема:

- у містах Ужгород, Мукачів, Перечин, Берегове, Свалява, а також у Міжгірському, Тячівському та Рахівському районах орендна ставка становить 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, до суб'єктів господарювання незалежно від форм власності (рішення Ужгородської міської ради від 09.12.2011

№ 344, рішення Мукачівської міської ради від 30.06.2011 № 246, зі змінами згідно з рішенням від 08.12.2011 № 411, рішення Хустської міської ради № 03-14/26 від 09.01.2018, рішення Перечинської міської ради від 18.06.2009 № 268-Р, рішення Берегівської міської ради від 25.05.2008 № 703, рішення Свалявської міської ради від 15.04.2011 № 108, із змінами згідно з рішеннями від 11.11.2014 № № 1037, від 08.04.2016 № 104 та від 07.07.2016 № 160, рішення Міжгірської районної ради від 20.06.2013 № 227, рішення Тячівської районної ради від 20.06.2013 № 227, рішення Рахівської районної ради від 25.02.2016 № 85).

При цьому в окремих районах області підходи органів місцевого самоврядування щодо визначення розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів залежать від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Виноградівському районі орендна ставка становить 20 % для аптек приватної форми власності та 3 % – для комунального підприємства «Аптека № 133» (рішення Виноградівської районної ради від 22.11.2011 № 142, зі змінами згідно з рішенням від 19.06.2012 № 231);
- у Хустському районі орендна ставка становить 8 % для аптек приватної форми власності та 3 % – для аптек комунального підприємства «Аптека №141».

(78) **Запорізька область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Запорізької обласної ради, встановлено, що орендна плата розраховується відповідно до Методики розрахунку орендної плати за майно спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Запорізької області, затвердженої рішенням обласної ради від 06.04.2017 № 24. Розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень більшістю районними та міськими радами становить 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, що відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Запорізького обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Запорізької області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Запоріжжя орендна ставка становить від 8 до 65 % для аптек усіх форм власності;
- у місті Пологів орендна ставка становить 20 % для аптек усіх форм власності (рішення Пологівської міської ради № 1 від 27.06.2013);
- у м. Вільнянськ та м. Гуляйполе орендна ставка становить 15 % (рішення Вільнянської міської ради № 9 від 27.07.2016, рішення Гуляйпільської міської ради від 26.02.2010 № 6);
- у місті Токмак та Оріхів орендна ставка становить 30 % для аптек, що реалізують готові ліки (рішення Токмацької міської ради № 2 від 16.10.2014, рішення Оріхівської міської ради № 1 від 30.11.2016);
- у місті Мелітополь орендна ставка становить 40 % для аптек, строк оренди яких становить до 25 років, та орендна ставка 25 % – для аптек, строк оренди з якими становить понад 25 років (рішення Мелітопольської міської ради від № 4/1 від 24.04.2014).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у місті Бердянськ орендна ставка становить 17 % для аптек з приватною формою власності та 8 % – для комунального підприємства «Аптека № 195»;

- у місті Пологи орендна ставка становить 8 % для аптек із приватною формою власності та орендна ставка в одну гривню на рік – для комунального підприємства «Центральна Аптека № 39».

(79) **Івано-Франківська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Івано-Франківської обласної ради, встановлено, що орендна плата розраховується відповідно до Методики розрахунку орендної плати за майно спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області та пропорції її розподілу, затвердженої рішенням обласної ради від 10.06.2016 № 207-5/2016, якою передбачено єдиний розмір орендної ставки 30 % для використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад під аптеку, аптечні пункти й кіоски всіма суб'єктами господарювання незалежно від форм власності.

Такий підхід використовується в Косівському районі, де орендна ставка становить 30 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 15 % – для розміщення аптек, що виготовляють ліки (рішення сесії Косівської районної ради від 19.09.2017 № 332-10/2017).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Івано-Франківського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Івано-Франківської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Надвірнянському районі орендна ставка становить 15,80 грн як базовий розмір орендної плати за 1 м^2 (рішення Надвірнянської районної ради від 15.06.2007 № 182-8/2007);
- у Рожнятівському районі орендна ставка становить 20 % для розміщення приватних аптек, 3 % – для аптек, що виготовляють ліки, та 2 % – для пільгових категорій населення (рішення Рожнятівської районної ради від 30.03.2017 № 250-13/2016);
- у місті Тлумач орендна ставка становить 18 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки в місті Тлумач, у смт Обертин – 15 %, у селах району – 12 % (рішення Тлумацької районної ради від 17.11.2016 № 152-08/16).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у місті Галич орендна плата становить одну гривню на рік для підприємств, які засновані органами місцевого самоврядування (рішення Галицької міської ради від 04.07.2013 № 72);
- у Галицькому районі орендна ставка становить 20 % для аптек, аптечних пунктів та кіосків та 0,5 % – для розміщення комунальних підприємств та установ (рішення сесії Галицької районної ради від 08.12.2017 б/н);
- у Рожнятівському районі орендна ставка становить 20 % для приватних аптек та 2 % – для аптек комунального підприємства «Центральна районна аптека № 22»;
- у Городенківському районі орендна ставка становить 5 % для комунальних аптек та 15 % – для всіх інших аптек (рішення Городенківської районної ради від 24.04.2005 № 344-20/2005, від 27.03.2008 № 210-12/2008);
- у місті Надвірна орендна ставка становить 2 % для КП «Аптека №100» (рішення Надвірнянської міської ради від 27.12.2016 № 460-12/2016);
- у Снятинському районі орендна ставка становить 25 % для приватних аптек та одну гривню – для аптек комунального підприємства «Снятинська ЦРА № 52».

(80) **Київська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Київської обласної ради, орендна плата розраховується відповідно до Порядку надання в оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Київської області, затвердженого

рішенням обласної ради від 30.06.2011 № 117-07-VI, із змінами від 02.06.2016 № 111-04-VII, який відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786. Зазначені підходи застосовуються такими міськими та районними радами:

- у містах Буча, Васильків, Обухів, Українка, а також в Бородянському, Миронівському, Іванківському, Макарівському, Поліському, Сквирському та Тетіївському районах орендна ставка становить 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек, які виготовляють ліки за рецептами, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Бучанської міської ради від 31.10.2013 № 1429-45-VI, рішення Васильківської міської ради від 27.09.2012 № 02.01-29 п/ч-VI, рішення Обухівської міської ради від 27.04.2016 № 163-9-VII, рішення 62 сесії Української міської ради 6 скликання від 13.11.2014 № 273/0/7-14-62-6, рішення Бородянської районної ради від 28.07.2009 № 410-27-V, рішення сесії Миронівської районної ради № 118-12-V від 25.09.2007, рішення Поліської районної ради від 27.01.2009 № 260-20-V, рішення Сквирської районної ради від 16.10.2013 № 06-23-06, рішення Тетіївської районної ради від 25.02.2016 № 55-5-VII).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Київського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Київської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Березань орендна ставка становить 25 % (рішення Березанської міської ради від 26.03.2010 № 518-37- V);
- в Баришівському районі орендна ставка становить 30 000,00 грн у місяць (рішення Баришівської районної ради від 23.11.2017 № 607-24-07);
- у Володарському районі стартову ставку орендної плати визначено в розмірі не менш як 25,00 грн у місяць за 1 $м^2$ (рішення Володарської районної ради від 24.02.2017 № 131-11-VII;
- у Ставищенському районі орендна ставка становить не менше 35 % для аптек, що реалізують готові ліки, та не менше 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Ставищенської районної ради від 29.05.2012 № 154 «Про внесення змін до рішення від 01.07.2017 № 69»).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Згурівському районі орендна ставка становить 8 % для комунальних аптек та 20 % – для аптек приватної форми власності (рішення Згурівської районної ради від 04.07.2013 № 200-30-VI);
- у м. Яготин орендна ставка становить 30 % для аптек приватної форми власності, які реалізують готові ліки, та 10 % – для аптек комунальної власності (рішення Яготинської міської ради від 15.08.2013 № 1932-38-VI);
- у місті Бровари орендна ставка становить 20 % для аптеки приватної форми власності та 1 % – для аптек комунальної власності (рішення Броварської міської ради від 22.06.2016 № 289-18-17).

(81) Кіровоградська область

За результатами аналізу інформації, отриманої від Кіровоградської обласної ради, встановлено, що для визначення розміру орендних ставок рішенням обласної ради від 27 липня 2012 року № 333 затверджено Методику розрахунку, пропорцій розподілу та порядок використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Аналогічні підходи застосовуються в таких містах та районах області:

- у Благовіщенському, Добровеличківському, Знам'янському, Новгородківському, Новомиргородському, Новоукраїнському, Олександрівському, Онуфріївському та Петрівському районах та містах Знам'янськ, Мала Виска, Світловодськ і Новоукраїнськ орендна ставка становить 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, та 2 % – для розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Благовіщенської районної ради від 29.04.2016 № 66, рішення Добровеличківської районної ради від 18.07.2014 № 356, рішення Знам'янської районної ради від 24.04.2007 № 223, рішення Новгородківської районної ради від 30.11.2012 № 187, рішення Новомиргородської районної ради від 24.02.2017 № 210, рішення Новоукраїнської районної ради від 05.01.2012 № 191, рішення Олександрівської районної ради від 29.08.2007 № 168, рішення Онуфріївської районної ради від 13.07.2012 № 169, рішення Петрівської районної ради від 05.04.2012 № 227, рішення Знам'янської міської ради від 25.04.2017 № 820, рішення Маловисківської міської ради від 27.12.2012 № 444 та від 26.06.2014 № 754, рішення Світловодської міської ради від 25.09.2012 № 583, рішення Новоукраїнської міської ради від 10.07.2012 № 616).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Кіровоградського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Кіровоградської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Бобринецькому районі орендна ставка становить 10 грн за 1 м^2 для аптек, що виготовляють і реалізують ліки в місті, та 5 грн за 1 м^2 – для аптек, що виготовляють і реалізують ліки в селі (рішення Новомиргородської районної ради від 25.07.2012 № 193);
- у Вільшанському районі орендна ставка становить 7 грн за 1 м^2 (рішення Вільшанської районної ради від 30.11.2011 № 111);
- у Кіровоградському, Компаніївському, Олександрівському та Устинівському районах орендна ставка становить 20 грн за 1 м^2 (рішення Кіровоградської районної ради від 16.08.2013 № 249, рішення Компаніївської районної ради від 12.05.2012 № 362, рішення Олександрівської районної ради від 20.05.2004 № 218 та від 28.03.2008 № 195, рішення Устинівської районної ради від 24.12.2008 № 176);
- у Світловодському районі орендна ставка становить 30 грн за 1 м^2 (рішення Світловодської районної ради від 25.09.2012 № 583).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Голованівському районі орендна ставка становить одну гривню за 1 м^2 для державних аптек та 2 грн за 1 м^2 – для комунальних (рішення Голованівської районної ради від 13.07.2012 № 211).

(82) **Луганська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Луганської обласної державної адміністрації, встановлено, що орендні ставки за використання нерухомого майна, які є спільною власністю територіальних громад, сіл, селищ, міст Луганської області, визначені Методикою розрахунку і порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад, затвердженою рішенням обласної ради від 25.11.2011 № 7/49, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Такі підходи застосовуються в місті Біловодськ – орендна ставка становить 8 % для аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для виготовлення ліків за рецептами та 2 % –

для обслуговування пільгових категорій населення (рішення Біловодської міської ради від 27.01.2017 № 20).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Луганського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Луганської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Лисичанськ орендна ставка становить 25 % для аптек, що реалізують готові ліки, та 5 % – для аптек, що виготовляють ліки за рецептами (рішення Лисичанської міської ради від 26.02.2015 № 79/1278);
- у місті Сєвєродонецьк орендна ставка становить 20 % (рішення Біловодської міської ради від 22.12.2017 № 2113).

(83) **Львівська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Львівської обласної ради, встановлено, що для визначення розміру орендних ставок рішенням обласної ради від 27 липня 2012 року № 333 затверджено Методику розрахунку, пропорцій розподілу та порядок використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області, згідно з якою для обласних комунальних аптечних підприємств установлено орендну ставку в розмірі 1 % вартості нерухомого майна.

Аналіз інформації, отриманої від Львівського обласного територіального відділення, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Львівської області, засвідчив таке:

- у місті Трускавець, а також у Сокальському і Пустомитівському районах орендна ставка становить 8 % для реалізації готових ліків, 3 % – для виготовлення ліків та 2 % – для пільгових категорій (рішення Трускавецької міської ради від 24.04.2007 № 140, рішення Сокальської районної ради від 18.08.2011 № 111);
- у місті Турка та в Сколівському і Бродівському районах орендна ставка становить 8 % (рішення Турківської міської ради від 24.04.2007 № 140, рішення Сколівської районної ради від 27.10.2011 № 122, рішення Бродівської районної ради від 13.11.2014 № 645).

За результатами наданих Львівським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендацій деякі міські ради прийняли рішення про зміну орендних ставок для аптечних закладів, так, зокрема:

- у місті Самбір орендна ставка становила 12 % для аптек, що реалізують готові ліки, та 10 % – для аптек, що виготовляють ліки (рішення Самбірської міської ради від 14.04.2011 № 3), після виконання рекомендацій орендна ставка становить 8 % для аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для аптек, що виготовляють ліки, та 2 % – для аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення Самбірської міської ради від 17.04.2018 № 15).

(84) **Миколаївська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Миколаївської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 23.09.2011 № 4 затверджено Порядок оренди майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Миколаївської області, яким встановлено такі орендні ставки:

- для аптек, що реалізують готові ліки, 8 % – у Миколаївській області та 10 % – для міста Миколаїв;
- для аптек із виробництвом ліків 3 % – у Миколаївській області та 7 % – для міста Миколаїв;
- для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення, – 2 % для міста Миколаїв та Миколаївській області.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Миколаївського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна

для аптечних закладів у районах Миколаївської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Березанському районі орендна ставка становить 25 % під розміщення аптек, що реалізують готові ліки та самостійно виготовляють ліки (рішення Березанської районної ради від 28.04.2011 № 9);
- у Братському районі орендна ставка становить 8 %, у смт Братське 10 % – для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, для аптек, що здійснюють виробництво ліків за рецептами, 3 % – у Братському районі та 7 % – у смт Братське, для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення, – 2 % (рішення Братської районної ради від 28.04.2014 № 6);
- в Єланецькому районі орендна ставка становить 10 % для аптек, що реалізують готові ліки (рішення Єланецької районної ради від 20.05.2015 № 4);
- у Снігурівському районі орендна ставка становить 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 10 % – у місті Снігурівка, для аптек, що здійснюють виготовлення ліків за рецептами, 3 % – у Снігурівському районі, 7 % – у місті Снігурівка, та 2 % – для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення (рішення Снігурівської районної ради від 18.07.2014 № 11);
- у місті Миколаїв орендна ставка становить 30 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 15 % – для аптек, що здійснюють виготовлення ліків за рецептами (рішення Миколаївської міської ради від 20.10.2011 № 10/15).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Новобузькому районі орендна ставка становить 33 % для аптек приватної форми власності (розпорядження Новобузької РДА від 24.01.2018 № 15-р) та від одного відсотка до 1,7 % – для аптек комунальної форми власності ПКВО «Фармація» (рішення райради від 17.10.2017 № 355, рішення райради від 20.05.2016 № 107);
- у Первомайському районі орендна ставка становить 8 % для аптек приватної форми власності (рішення Миколаївської облради від 05.03.2004 № 15) та 1,2 % – для аптек комунальної форми власності ПКВО «Фармація» (рішення райради від 17.10.2017 № 355, рішення сільради від 13.11.2009 № 4).

(85) Одеська область

За результатами аналізу інформації, отриманої від Одеської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 28.08.2012 № 601-VI «Про внесення змін та доповнень до рішення обласної ради від 02.04.2004 № 424-XXIV «Про надання в оренду майна обласних підприємств, установ та організацій» орендна плата визначається відповідно до Методики КМУ від 04.10.1995 № 786.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Одеського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Одеської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Березівському районі орендна ставка становить 10 %;
- в Ізмаїльському та Саратському районах, а також у місті Теплодарськ орендна ставка становить 15 % (розпорядження Ізмаїльської районної ради від 23.05.2007 № 41/С-2007, рішення Саратської районної ради від 03.12.2014 № 407-VI, рішення Теплодарської міської ради від 30.05.2013 № 371-VI);
- у місті Білгород-Дністровському орендні ставки становлять 8 %, 12 % та 30 % (рішення Білгород-Дністровської міської ради від 25.06.2009 № 733-V).

«Розпорядженням адміністративної колегії обласного територіального відділення від 16.08.2018 № 08-рп/к розпочато розгляд справи № 15-03/2018 за ознаками вчинення Білгород-Дністровською міською радою порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 3

статті 50 та абзацом восьмим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних дій, які полягають у встановлені різних розмірів орендних ставок за використання нерухомого комунального майна однакового цільового призначення, внаслідок яких окремим суб'єктам господарювання створюються дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами.»

За результатами наданих Одеським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендацій деякі районні ради прийняли рішення про встановлення однакових орендних ставок, так, зокрема:

- у Лиманському районі орендна ставка становила 5 % та один відсоток для аптек комунальної власності (рішення Лиманської районної ради від 29.08.2012 № 331-VI «Про затвердження Положення про порядок передачі в оренду майна, що перебуває у спільній власності територіальних громад сіл та селищ Лиманського району», із змінами та доповненнями, внесеними рішеннями № 592-VI від 18.08.2014, № 710-VI від 24.07.2015 № 106-VII від 12.08.2016), після виконання рекомендацій орендна ставка становить 5 % для всіх суб'єктів господарювання.

(86) <u>Полтавська область</u>

За результатами аналізу інформації, отриманої від Полтавської обласної ради, встановлено, що рішенням Полтавської обласної ради від 28 лютого 2013 року «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» було затверджено мінімальні орендні ставки за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема: для аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %, <u>для комунальних аптек – 2 %</u>. Рішенням Полтавської обласної ради від 23 травня 2013 року встановлено мінімальну орендну ставку за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області для комунальних аптек у розмірі одного відсотка. Рішенням Полтавської обласної ради від 02 жовтня 2015 року затверджено нові мінімальні орендні ставки за оренду нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема для аптечних закладів, на рівні 6 %. Рішенням Полтавської обласної ради від 11 серпня 2016 року № 197 встановлено мінімальну орендну ставку <u>для розміщення аптечних закладів ПОКП «Полтавафарм» у розмірі 2 %</u>. На теперішній час (відповідно до листа Полтавської обласної ради від 15.08.2018 № 1272/01-14) більшістю прийнятих рішень районними та міськими радами на території Полтавської області визначено орендну ставку від 2 % до 10 %.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Полтавського обласного територіального відділення, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Полтавської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Полтаві орендна ставка становить від 3 до 15 % (рішення п'ятнадцятої сесії Полтавської міської ради шостого скликання від 01.11.2011);
- у місті Кременчук орендна ставка становить 15 % (рішення Кременчуцької міської ради від 29.11.2011);
- у Кременчуцькому районі орендна ставка становить 20 % (рішення тридцять третьої сесії Кременчуцької районної ради шостого скликання від 20.05.2015).

Проте, за результатами наданих рекомендацій Полтавським обласним територіальним відділенням Комітету деякі райони ради прийняли рішення про встановлення однакових орендних ставок, так, зокрема:

- у Миргородському районі орендні ставки становили від одного до 20 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 20 % (рішення двадцять другої

сесії шостого скликання Миргородської районної ради від 09.07.2013, рішення тридцять першої позачергової сесії Миргородської районної ради від 16.02.2018);

- у Пирятинському районі орендні ставки становили від 2 до 35 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 35 % (рішення сорок першої сесії Пирятинської районної ради шостого скликання від 25.05.2015, рішення двадцять восьмої позачергової сесії Пирятинської районної ради сьомого скликання від 28.02.2018);
- у Великобагачанському районі орендні ставки становили від 2 до 8 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 10 % (рішення Великобагачанської районної ради, рішення позачергової чотирнадцятої сесії районної ради п'ятого скликання від 25.01.2008, рішення двадцятої сесії Великобагачанської районної ради сьомого скликання від 12.04.2018);
- у Глобинському районі орендні ставки становили від 2 до 8 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 8 % (рішення дев'ятої сесії Глобинської районної ради шостого скликання від 30.09.2011, рішення двадцять першої сесії Глобинської районної ради сьомого скликання від 23.02.2018);
- у Семенівському районі орендні ставки становили від 2 до 10 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 10 % (рішення чотирнадцятої сесії Семенівської районної ради сьомого скликання від 21.02.2017, рішення двадцять другої сесії Семенівської районної ради сьомого скликання від 30.03.2018).

(87) Рівненська область

За результатами аналізу інформації, отриманої від Рівненської обласної ради, встановлено, що орендні ставки за використання майна, яке є спільною власністю територіальних громад області, визначені Положенням про оренду майна, яке належить до спільної власності територіальних громад області, затвердженим рішенням Рівненської обласної ради від 05.12.2008 № 1045. Розмір мінімальної орендної ставки для аптек, що реалізують готові ліки, становить 8 %, а для розміщення обласних комунальних підприємств «Аптека «Ліки» – 3 %. Також Рівненська обласна рада повідомила, що за результатами розгляду рекомендацій Комітету від 30.11.2017 № 28 – рк до договору оренди з комунальним підприємством «Аптека «Ліки» внесені відповідні зміни щодо збільшення відсотків із 3 до 8.

Розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів майже стосовно всіх районів області становлять 8 % для реалізації готових ліків, 3 % – для виготовлення ліків та 2 % – для пільгових категорій, що відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Рівненського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Рівненської області, засвідчив таке:

- у Костопільському районі орендна ставка становить 15 % (рішення Костопільської районної ради від 29.07.2011 № 160);
- у м. Вараш орендна ставка становить 20 % (рішення Вараської міської ради від 28.10.2011 № 229);
- у м. Рівне орендна ставка становить 40 % для аптек, що реалізують готові ліки (рішення Рівненської міської ради від 15.05.2014 № 3987);
- у Рівненському районі орендна ставка становить від 8 до 50 % для аптек з приватною формою власності.

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у місті Дубнота орендна ставка становить одну гривню на рік для комунальної аптеки «Аптека № 2»;

- у Дубенському районі орендна ставка становить 8 % для аптек приватної форми власності та одну гривню на рік (КП «Дубенська центральна районна аптека» та КП «Аптека»;
- у Гощанському та Рокитнівському районах орендна ставка становить одну гривню на рік для КП «Аптека» та КП «Гощанська міжлікарняна аптека».

(88) **Сумська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Сумської обласної ради, встановлено, що порядком передачі в оренду майна, що перебуває у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст Сумської області, передбачено передачу в оренду майна виключно на конкурсних засадах без надання преференції аптечним закладам комунальної форми власності при визначенні розміру орендної плати. Крім того, Методикою розрахунку орендної плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Сумської області та пропорції розподілу, затвердженою рішенням обласної ради від 18.11.2011, застосовуються орендні ставки, передбачені Методикою розрахунку і порядком використання плати за оренду державного майна, затвердженою постановою КМУ № 786 від 04.10.1995 року.

За інформацією Сумського обласного територіального відділення Комітету щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів, міські ради не встановлювали орендні ставки залежно від форми власності аптек, за винятком Сумської ради, зокрема:

- у місті Суми орендна ставка становить 100 % при розміщенні аптечних кіосків, пунктів у закладах охорони здоров'я, 50 % – при розміщенні аптек, аптечних пунктів, кіосків (усі інші випадки) та 5 % – при розміщенні комунальних аптек, їх аптечних пунктів, кіосків (рішення Сумської міської ради від 29.03.2017 № 1922-МР «Про внесення змін до рішення Сумської міської ради від 01.02.2012 «Про затвердження Методики розрахунку орендної плати за майно територіальної громади міста Суми та пропорції її розподілу та Типового договору оренди нерухомого комунального майна»).

(89) **Тернопільська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Тернопільської обласної ради, встановлено, що рішенням Тернопільської обласної ради від 05.01.2012 № 1312 «Про порядок надання в оренду, методику розрахунку і порядок використання орендної плати за майно спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст» затверджено Методику розрахунку і порядок використання орендної плати та порядок проведення конкурсу на право оренди майна спільної власності, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Такий же підхід застосовується в таких містах і районах:

- у Чортківському районі та містах Тернопіль, Бучач, Збараж орендні ставки становлять 8 % для аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для виготовлення ліків за рецептом та 2 % – для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення (рішення Чортківської районної ради від 14.12.2012 № 252, рішення Тернопільської міської ради від 20.06.2011 № 6/9/14, рішення Бучацької міської ради від 29.05.2012 № 741, рішення Збаразької міської ради від 20.07.2006 № 104).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Тернопільського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Тернопільської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Зборівському районі орендна ставка становить 30 % для аптек, що реалізують готові ліки, 3 % – для виготовлення ліків за рецептом та 2 % для аптек, що

обслуговують пільгові категорії населення (рішення Зборівської районної ради від 10.10.2013 № 377);
- у м. Борщів орендна ставка становить 10 грн за 1 м^2 (рішення Борщівської міської ради від 28.02.2007 № 388);
- у Кременецькому районі орендна ставка становить 30 грн за 1 м^2 (рішення Кременецької районної ради від 30.06.2011 № 100).

Розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:
- у Борщівському районі орендна ставка становить 35 % для приватних аптек та 30 % – для комунальних аптек (рішення Борщівської районної ради від 29.09.2016 № 168).

Проте, за результатами наданих Тернопільським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендацій деякі міські та районні ради прийняли рішення щодо встановлення однакових орендних ставок для аптечних закладів, так, зокрема:
- у місті Ланівці та Лановецькому районі Тернопільської області для приватних аптек орендні ставки становили 60 %, для комунальних аптек – 30 %, після виконання рекомендацій орендна ставка становить 60 % для всіх суб'єктів господарювання (рішення Лановецької районної ради від 17.08.2017 № 397 та рішення Лановецької міської ради від 04.03.2016 № 132, рішення Лановецької міської ради від 30.01.2018 № 162, рішення Лановецької районної ради від 27.02.2018 № 475).

(90) Харківська область

За результатами аналізу інформації, отриманої від Харківської обласної ради, встановлено, що передача в оренду об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Харківської області здійснюється за рішенням обласної ради виключно на конкурсних засадах, крім випадків, визначених законами України, згідно з Положенням про порядок передачі в оренду майна, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст області, затвердженим рішенням Харківської обласної ради від 16 червня 2011 року № 188-VI. Стартова орендна ціна визначається на підставі Методики розрахунку орендної плати за майно, що знаходиться у спільній власності територіальних громад, затвердженої рішенням обласної ради від 01.03.2012 № 368-VI, яка розроблена відповідно до Методики КМУ від 04.10.1995 № 786.
Орендні ставки становлять від 2 % для аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, до 45 % – встановлених за результатами конкурсів із передачі в оренду об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області.
Аналіз інформації, отриманої від Харківського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Харківської області засвідчив таке:
- у Великобурлуцькому районі орендна ставка становить 51 %;
- у Зачепилівському районі орендна ставка становить 32 %;
- у Дворічанському районі орендна ставка становить 25 %;
- в інших районах Харківської області орендна ставка становить 8 %.

За результатами наданих Харківським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендацій деякі районні та міські ради прийняли рішення щодо встановлення однакових орендних ставок, так, зокрема:
- у Красноградському районі орендна ставка становила 1,3 % для приватних закладів охорони здоров'я, аптек, аптечних пунктів, 0,8 % – для комунальних аптек та аптек, що реалізують ліки за соціальними програмами (рішення Красноградської районної ради від 19.08.2011 № 196-VI), після виконання рекомендацій адміністративної

колегії територіального відділення від 19.04.2018 № 48-рк/к орендна ставка становить 8 %;

- у місті Харкові орендна ставка становила 8 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 2 % – для аптек підприємств, що перебувають у комунальній власності територіальної громади міста Харкова (рішення Харківської міської ради від 20.09.2017 № 755/17), після виконання рекомендацій адміністративної колегії територіального відділення від 13.03.2018 № 20-рк/к орендна ставка становить 8 %.

(91) **Херсонська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Херсонської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 08.09.2017 № 581 затверджено Методику розрахунку орендної плати за майно, що знаходиться у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, та пропозиції її розподілу, з такими орендними ставками: для аптек, що реалізують готові ліки, 8 %, для виготовлення ліків за рецептом – 3 % та для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення, 2 %, яка відповідає Методиці, затвердженій постановою КМУ № 786.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Херсонського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Херсонської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у місті Херсон та Нововоронцовському районі орендна ставка становить 20 % (рішення Херсонської міської ради від 28.12.2011 № 499, рішення Нововоронцовської районної ради від 02.03.2012 № 161);
- у Білозерському районі орендна ставка становить 10 % (застосовується Методика розрахунку орендної плати, затверджена постановою КМУ від 04.10.1995 № 786 (зі змінами);
- рештою районних та міських рад встановлено орендну ставку в розмірі 8 %.

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Чаплинському районі орендна ставка становить 3 % для аптек комунальної форми власності та 20 % – для аптек інших форм власності (рішення Чаплинської районної ради від 07.12.2011 № 194);
- у Голопристанському районі орендна ставка становить 2 % для аптек комунальної форми власності (рішення Голопристанської районної ради від 16.06.2014 № 476).

(92) **Хмельницька область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Хмельницької обласної ради, встановлено, що при наданні в оренду комунального майна балансоутримувачами застосовуються ставки, встановлені Методикою від 04.10.1995 № 786. Також повідомлено, що Хмельницька обласна рада застосовує рівні умови здійснення господарської діяльності щодо всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами, без встановлення пільг комунальним підприємствам, засновником яких є обласна рада.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Хмельницького обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Хмельницької області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Теофіпольському районі орендна ставка становить 20 % (рішення Теофіпольської районної ради від 23.12.2011 № 16-9/2011);
- у Чемеровецькому районі орендна ставка становить 15 % (рішення Чемеровецької районної ради від 27.04.2007 № 23);

- у Старосинявському районі орендна ставка становить 3 % (рішення 9 сесії Старосинявської районної ради від 05.10.2007);
- у Летичівському районі орендна ставка становить 40 грн за 1 м^2 (рішення Летичівської районної ради від 07 жовтня 2016 року № 9-9/2016);
- у Полонському районі орендна ставка становить 75 грн за 1 м^2 (рішення Полонської районної ради від 26.09.2014 № 14);
- у Красилівському районі орендна ставка становить від 8 до 20 % для аптек приватної форми власності.

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Волочиському районі орендна ставка становить 2 % для аптек комунальної форми власності (ВЦРА № 11) та 10 % – для аптек приватної форми власності;
- у Деражнянському районі орендна ставка становить 2 % – для аптек комунальної форми власності (Деражнянська ЦРА № 13) та від 6 до 8 % – для аптек приватної форми власності.

(93) **Черкаська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Черкаської обласної ради, встановлено, що орендні ставки встановлюються відповідно до затвердженої Методики розрахунку орендної плати за оренду майна обласної комунальної власності та пропорції її розподілу, затвердженої рішенням Черкаської обласної ради від 06.04.2012 № 14-5/VI, та становлять таке:

- розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %;
- розміщення державних та комунальних закладів охорони здоров'я, що частково фінансуються за рахунок державного та місцевого бюджетів, – 5 %;
- розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, – 3 %;
- розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %.

Відповідно до більшості рішень районних та міських рад Черкаської області, орендні ставки для аптек, що реалізують готові ліки, становлять від 8 до 10 %, для аптек, що виготовляють ліки за рецептом, – від 3 до 8 % та для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %.

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Черкаського обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів у районах Черкаської області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:

- у Катеринопільській селищній раді орендна ставка становить 30 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки (рішення Катеринопільської селищної ради від 05.10.2017 № 29-1/VII);
- у Лисянській селищній раді орендна ставка становить 20 % для розміщення аптек, що реалізують ліки, та 15 % – для розміщення аптек, які самостійно виготовляють ліки (рішення Лисянської селищної ради районної ради від 09.02.2012 № 15-8/VI);
- в Уманському районі та місті Черкаси орендна ставка становить 20 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки (рішення Уманської районної ради від 04-05.03.2012 № 14-10/VI, із змінами, рішення Черкаської міської ради від 06.09.2012 № 3-1129);
- у Шполянському районі орендна ставка становить 17 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки (рішення Шполянської районної ради від 25.05.2011 № 7-8/VI);
- і місті Канів орендна ставка становить 2,5 % (рішення міської ради від 27.07.2017 № 8-8).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у місті Жашків орендна ставка становить 8 % для аптек приватної форми власності, проте Черкаське комунальне підприємство «Фармація» звільнено від сплати орендної плати (рішення Жашківської районної ради від 22.12.2011 № 8-8/VI, рішення Жашківської районної ради від 02.03.2012 № 9-10/VI та від 12.06.2014 № 29-2/ VI);
- у Городищенському районі орендна ставка становить 10 % для аптек приватної форми власності та одну гривню на рік – для аптек комунального підприємства «Городищенська ЦРА №86» (рішення Городищенської районної ради від 21.03.2012 № 12-15/VI, рішення Городищенської районної ради від 06.10.2010 № 28-8/V);
- у Звенигородському районі орендна ставка становить 10 % для аптек приватної форми власності та одну гривню на рік для аптек комунального підприємства «Фармація» (рішення Звенигородської районної ради від 27.12.2013 № 21-9);
- у Смілянському районі орендна ставка становить 2 % – для комунального підприємства «Фармація» та від 10 026,00 грн до 20 100,00 грн – за результатами конкурсу для аптек приватної форми власності (рішення Смілянської районної ради від 25.10.2011 № 9-9/VI, Протокол № 6 від 15.09.2016, Протокол № 3 від 31.03.2017);
- у Катеринопільському районі орендна ставка становить 30 % – для аптек приватної форми власності та одну гривню на рік – для аптек комунального підприємства «Фармація» (рішення районної ради від 08.04.2011 № 4-2/VI, рішення районної ради від 08.04.2011 № 4-2/VI).

(94) **Чернігівська область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Чернігівської обласної ради, встановлено, що рішенням обласної ради від 17 травня 2017 року № 34-9/VII «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області в новій редакції» встановлено єдину орендну ставку за використання об'єктів нерухомого майна за всіма цільовими призначеннями в розмірі 7 %. Окремим рішенням обласної ради від 17.05.2017 № 44-9/VII для комунального підприємства «Ліки України» на період з 01.05.2017 по 30.04.2018 встановлено орендну ставку в розмірі 2 %.

Розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відрізняються відповідно до прийнятих рішень окремими районними та міськими радами: від 8 до 10 % – для аптек, які реалізують готові ліки, для аптек (кіосків, пунктів), які самостійно виготовляють ліки, – від 3 до 4 %, для аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %, так, зокрема:

- в Ічнянській, Сосницькій, Срібнянській, Коропській селищних радах, у місті Новгород-Сіверський а також в Ічнянському, Менському, Носівському, Прилуцькому, Сосницькому, Талалаївському, Козелецькому районах орендна ставка становить 10 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 4 % – для аптечних закладів, що виготовляють ліки (рішення 2 сесії 7 скликання Ічнянської селищної ради від 26.11.2015, рішення 19 сесії 6 скликання Сосницької селищної ради від 07.02.2014, рішення 31 сесії 6 скликання Срібнянської селищної ради від 17.04.2014, рішення Талалаївської селищної ради від 25.05.2007, рішення 6 сесії 6 скликання Коропської селищної ради від 31.05.2011, рішення 15 сесії 6 скликання Новгород-Сіверської міської ради від 07.06.2012, рішення Ічнянської районної ради від 11.01.2012, рішення Менської районної ради від 26.06.2012 (зі змінами), рішення Носівської районної ради від 20.06.2012 (зі змінами), рішення Прилуцької районної ради від 30.03.2012 (зі змінами), рішення Сосницької

районної ради від 27.12.2013 (зі змінами), рішення Талалаївської районної ради від 21.10.2009 (зі змінами), рішення Козелецької районної ради від 22.07.2011);
- у Талалаївській селищній раді орендна ставка становить 1,7 % – для аптек, які реалізують готові ліки, та 1 % – для аптек, які самостійно виготовляють ліки.

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:
- у місті Городня орендна ставка становить 15 % для розміщення аптек, що реалізують готові ліки, та 2 % – для аптечних закладів комунального підприємства «Ліки України» Чернігівської облради (рішення Городнянської міської ради 25 сесії 6 скликання від 10.10.2014);
- у Бахмацькому районі орендна плата становить 10 % для аптек, що реалізують готові ліки, 4 % – для аптек, які самостійно виготовляють ліки, та 2 % – для комунального підприємства «Ліки України» (рішення Бахмацької районної ради від 18.09.2014, зі змінами);
- у Городнянському районі орендна ставка становить 15 % для аптек, що реалізують готові ліки, 4 % – для аптек, які самостійно виготовляють ліки, та 2 % – для комунального підприємства «Ліки України» (рішення Городнянської районної ради від 21.06.2011 (зі змінами);
- у Чернігівському районі орендна ставка становить 15 % для аптек (кіосків, пунктів), які реалізують готові ліки, 4 % – для аптек, які самостійно виготовляють ліки, 20 % – для аптек, які реалізують готові ліки та розміщені в закладах охорони здоров'я, та 2 % – для КП «Ліки України».

(95) **Чернівецька область**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Чернівецької обласної ради, встановлено, що орендна плата майна спільної власності територіальних громад здійснюється відповідно до затвердженого рішенням обласної ради від 31.05.2012 № 54-10/12, із змінами та доповненнями 20 сесії обласної ради від 23.12.2013 № 160-20/13, Положення про порядок розрахунку і використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, яким встановлено орендну ставку для розміщення комерційних аптек у розмірі 15 %.
Аналогічні підходи також використовуються в таких районах:
- у Глибоцькому, Новоселицькому та Сторожинецькому районах орендна ставка становить 15 % (рішення XII сесії VI скликання Глибоцької районної ради від 10 серпня 2012 року № 99-12/12, рішення XI сесії районної ради VI скликання Новоселицької районної ради від 06.09.2012 № 14-12/12, рішення VIII сесії VI скликання Сторожинецької районної ради від 23 березня 2012 року № 8 - 8/2012).

Разом із цим аналіз інформації, отриманої від Чернівецького обласного територіального відділення Комітету, щодо розмірів орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів в окремих районах Чернівецької області, засвідчив їх суттєву відмінність від тих, які запроваджені в області, зокрема:
- у Хотинському та Кельменецькому районах орендна ставка становить 30 та 35 % для розміщення аптек, що реалізовують готові ліки, 3 % та 10 % – для розміщення аптек, які виготовляють ліки за рецептами, та 2 % – для аптек, які обслуговують пільгові категорії населення (рішення XIII сесії VI скликання Хотинської районної ради від 30.08.2012 № 287/13/12, рішення XXI сесії VI скликання Кельменецької районної ради від 25 вересня 2014 року № 432.21-6/14).

Разом із цим розміри орендних ставок за оренду майна для аптечних закладів відповідно до прийнятих рішень районних і міських рад відрізняються залежно від форм власності суб'єктів господарювання, зокрема:

- у Путивльській селищній раді орендна ставка становить 7 грн за 1 м^2 орендованої площі в місяць, для бюджетних організацій, які утримуються за рахунок бюджету селищної ради, та державним і комунальним закладам охорони здоров'я, які утримуються за рахунок державного та місцевого бюджету (рішення V сесії VII скликання Путивльської селищної ради від 23.02.2016 № 5);
- у Глибоцькій селищній раді орендна ставка становить 15 % для розміщення комерційних аптек та 8 % – для розміщення комунальних аптек та аптек, які самостійно виготовляють ліки (рішення XXXI сесії VI скликання Глибоцької селищної ради від 19 листопада 2013 року № 283-31/13);
- у Сторожинецькому районі орендна ставка становить 8 % для комунальних аптек, що реалізують готові ліки та які самостійно виготовляють ліки, 2 % – для аптек, що обслуговують пільгові категорії населення, та 15 % – для розміщення комерційних аптек (рішення VIII сесії VI скликання Сторожинецької районної ради від 23 березня 2012 року № 8 - 8/2012);
- у Кіцманському районі орендна ставка становить 15 % для розміщення комерційних аптек та 8 % – для розміщення комунальних аптек та аптек, які самостійно виготовляють ліки (рішення XI сесії IV скликання Кіцманської районної ради від 21.06.2012 № 221-11/12).

(96) **місто Київ**

За результатами аналізу інформації, отриманої від Виконавчого органу Київської міської ради КМДА, встановлено, що під час визначення орендних ставок для розміщення суб'єктів господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, органи місцевого самоврядування використовують власну Методику розрахунку орендної плати за майно територіальної громади міста Києва, затверджену рішенням Київської міської ради від 21.04.2015 № 415/1280, якою передбачено такі орендні ставки: 12 % від вартості майна – для аптек, що реалізують готові ліки, та 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами.

На теперішній час виконавчим органом унесено відповідні зміни до наявної Методики, якими затверджено для всіх суб'єктів господарювання такі розміри орендних ставок: 12 % – для розміщення аптек, що реалізують готові ліки в приміщеннях лікувально-профілактичних закладів, 8 % – для розміщення аптек, що реалізують готові ліки за межами лікувально-профілактичних закладів, та 3 % – для розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептом.

(97) За результатами проведеного дослідження щодо встановлення органами місцевого самоврядування орендних ставок на майно спільної власності територіальних громад обласними, районними, міськими та сільськими радами для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, встановлено таке:

- у Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Миколаївській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій та Полтавській областях у рішеннях рад прямо передбачено надання переваг комунальним закладам;
- найбільший рівень установлених орендних ставок є в Сумській області – 100 %, у Закарпатській області – 70 %, Тернопільській області – 60 %, Запорізькій та Рівненській – 40 %.

(98) Детальна інформація щодо всіх регіонів України, яка була надана територіальними відділеннями Комітету за результатами досліджень, наведена в додатку 4 до цього Звіту.

Повернутися до змісту

6. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

(99) Із 02 серпня 2017 року набув чинності Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Зокрема, згідно з цим Законом органи влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані повідомляти Антимонопольний комітет України, який є уповноваженим органом у сфері державної допомоги, про нову державну допомогу та про чинну державну допомогу, що існувала на момент набрання чинності цим Законом.

(100) Дії органів місцевого самоврядування щодо встановлення різних орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області та міста Києва в частині надання окремим суб'єктам господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, можуть призвести до спотворення конкуренції.

(101) Крім цього, слід зазначити, що встановлення індивідуальних орендних ставок для окремих суб'єктів господарювання або звільнення їх від сплати за оренду майна можуть містити ознаки вибірковості та надання переваг під час провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.
Отже, такі підходи органів місцевого самоврядування щодо встановлення орендних ставок містять ознаки державної допомоги.

(102) Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) Уповноваженим органом з питань державної допомоги визначено Комітет.
З дня набрання чинності цим Законом всі надавачі державної допомоги зобов'язані повідомляти Комітет про державну підтримку з метою визначення її сумісності з правилами конкуренції.

(103) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:
- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- фінансування державної підтримки здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує економічній конкуренції.

За наявною інформацією, жодна з обласних, міських, районних чи сільських рад з відповідними повідомленнями з питань оренди комунального майна аптечними закладами для ґрунтової оцінки заходів державної підтримки на предмет виявлення ознак державної допомоги та її допустимості для конкуренції до Комітету не звертались.

Повернутися до змісту

7. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ

(104) Методикою, затвердженою постановою КМУ від 04.10.1995 № 786, визначено диференційований підхід щодо встановлення розмірів орендних ставок на оренду майна державної власності для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну

торгівлю лікарськими засобами, а саме:
- розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %;
- розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, – 3 %;
- розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %.

(105) Враховуючи, що Законом України «Про оренду державного та комунального майна» (стаття 19) встановлено, що для об'єктів, які перебувають у комунальній власності, органами місцевого самоврядування затверджується Методика розрахунку орендної плати та пропорції її розподілу між відповідним бюджетом, орендодавцем і балансоутримувачем на тих самих методологічних засадах, як і для об'єктів, що перебувають у державній власності, державні підходи щодо встановлення орендних ставок для розміщення аптечних закладів, передбачені в додатку 2 до Методики, затвердженої постановою КМУ № 786, відображаються і в Методиках, затверджених органами місцевого самоврядування.

(106) Дослідженням з'ясовано, що визначення розмірів орендних ставок на використання нерухомого майна для розміщення аптечних закладів, здійснюється обласними радами відповідно до власних Методик розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, затверджених рішеннями обласних рад, які в більшості областей за змістом відповідають Методиці, затвердженій постановою КМУ від 04.10.1995 № 786.

(107) Разом із цим районні та міські ради в більшості областей України приймають власні рішення щодо підходів розрахунку вартості оренди майна комунальної власності та затверджують розміри орендних ставок, які можуть суттєво відрізнятись від тих, що запроваджені в області.

(108) У більшості областей України органи місцевого самоврядування встановлюють орендні ставки за оренду майна комунальної власності для розміщення комунальних аптек на значно нижчому рівні, ніж для інших учасників регіонального ринку. За таких умов органи місцевого самоврядування надають комунальним аптекам пільги при здійсненні їх господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що не сприяє розвитку дієвої конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(109) Такі дії органів місцевого самоврядування можуть містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого статтею 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(110) Підставою для вчинення таких дій є те, що органи місцевого самоврядування, використовуючи встановлений Методикою диференційований підхід щодо розмірів орендних ставок до аптечних закладів (розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 %; а розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 %), переважно саме для комунальних аптек встановлюють орендну ставку на рівні 1-2 %, а в деяких випадках оренда для них взагалі є безкоштовною (одна гривня за рік), посилаючись на те, що саме комунальні заклади беруть участь у забезпеченні пільгових категорій населення лікарськими засобами.

(111) Водночас результати досліджень, проведених Комітетом, засвідчують, що на сьогодні складається ситуація, за якої органи місцевого самоврядування, використовуючи адміністративні важелі, намагаються допускати до участі в запроваджених Урядом соціальних заходах (за якими саме здійснюється обслуговування пільгових категорій

населення) переважно комунальні аптеки (власником та засновником яких є обласна/районна/міська рада) та відповідно саме цим аптекам надавати можливість брати в оренду майно комунальної власності за ставкою, що є нижчою за ту, яка встановлюється іншим аптечним закладам.

(112) За результатами проведеного дослідження щодо встановлення органами місцевого самоврядування орендних ставок на використання нерухомого майна для розміщення аптечних закладів встановлено таке:
- у Вінницькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Одеській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій та Полтавській областях у рішеннях рад прямо передбачено надання переваг комунальним аптечним закладам;
- найбільший розмір орендних ставок встановлено: у Сумській області – 100 %, у Закарпатській області – 70 %, Тернопільській області – 60 %, Запорізькій та Рівненській – 40 %.

(113) Встановлення окремим суб'єктам господарювання нижчої порівняно з конкурентами орендної ставки створює для них більш сприятливі умови для конкуренції, у той час як для інших аптечних закладів умови залишаються незмінними. Зазначена ситуація призводить до того, що суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність із роздрібної торгівлі лікарськими засобами в адміністративно-територіальних одиницях області, знаходяться в нерівних умовах під час здійснення ними своєї господарської діяльності.

(114) Застосування органами місцевого самоврядування різних підходів до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в одних територіальних межах, може мати негативний вплив на конкуренцію на зазначених регіональних ринках.

(115) Оскільки державна політика щодо оренди державного майна відповідно до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» має віддзеркалюватися в актах органів місцевого самоврядування щодо оренди комунального майна, встановлення Методикою на законодавчому рівні залежності розмірів орендних ставок від ранжування аптечних закладів за категоріями споживачів (зокрема пільгова категорія та не пільгова категорія), що є учасниками одного регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами та є конкурентами на цьому ринку, створює підґрунтя для можливості безпосереднього впливу органів місцевого самоврядування на ринок, надання привілеїв щодо оренди майна, зокрема, комунальним аптекам, засновниками яких є відповідні ради.

(116) Відповідно до Закону України «Про оренду державного та комунального майна», державну політику у сфері оренди державного майна України здійснюють Кабінет Міністрів України та ФДМУ.

(117) Оскільки методологічні підходи до оренди комунального майна базуються на визначених державою підходах щодо оренди державного майна, вирішення проблемних питань, викладених у цьому Звіті, належить до повноважень ФДМУ, який згідно із Законом України «Про Фонд державного майна України», як центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері, зокрема, оренди державного майна, розробляє та вносить в установленому порядку Кабінету Міністрів України проекти законів та інших нормативно-правових актів.

(118) Враховуючи викладене вище, з метою сприяння розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, мінімізації ризиків

адміністративного впливу на товарні ринки з боку органів місцевого самоврядування та створення рівних умов для здійснення господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами в регіонах, Антимонопольний комітет України пропонує:

1. Керуючись частиною першою статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», надати Фонду державного майна України, як головному органу, що здійснює державну політику у сфері оренди, обов'язкові для розгляду рекомендації:

вжити заходів щодо усунення проблемних питань, викладених у мотивувальній частині Звіту за результатами дослідження впливу дій органів місцевого самоврядування (щодо оренди майна комунальної власності) на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, для забезпечення недискримінаційного підходу органів місцевої влади до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, під час визначення орендних ставок на використання нерухомого майна для розміщення аптечних закладів.

2. Керуючись пунктом 14 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», внести Кабінету Міністрів України, як головному органу, що здійснює державну політику у сфері оренди державного майна, пропозиції:

доручити Фонду державного майна України вжити заходів щодо усунення проблемних питань, викладених у мотивувальній частині Звіту за результатами дослідження впливу дій органів місцевого самоврядування (щодо оренди майна комунальної власності) на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, для забезпечення недискримінаційного підходу органів місцевої влади до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, під час визначення орендних ставок на використання нерухомого майна для розміщення аптечних закладів.

Повернутися до змісту

Додаток № 1

Копія Рекомендацій Комітету Полтавській обласній раді від 09.11.2017 № 27-рк про усунення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умов що їм сприяють

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

09 листопада 2017 р. Київ № 27 - рк

Полтавська обласна рада

Про усунення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання відділу ринків фармацевтики Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу від 02 листопада 2017 року № 126-01/16,

ВСТАНОВИВ:

(1) Під час реалізації повноважень у сфері контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, Полтавським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Полтавське ТВ) було встановлено, що на другому пленарному засіданні дев'ятої сесії сьомого скликання Полтавською обласною радою було прийнято рішення від 11 серпня 2016 року № 197 «Про внесення змін та доповнень до рішення тридцять першої сесії обласної ради шостого скликання від 02.10.2015 р. «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами, внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року».

(2) Цим рішенням вносились зміни щодо рівня мінімальної орендної ставки для Полтавського обласного комунального підприємства «Полтавафарм» (далі – ПОКП «Полтавафарм»), а саме, розмір орендної ставки для ПОКП «Полтавафарм» було знижено порівняно з орендною ставкою для інших аптечних закладів, які також орендували майно спільної власності територіальних громад в Полтавській області. Тобто, вказаним рішенням Полтавською обласною радою було надано переваги ПОКП «Полтавафарм» у здійсненні їх господарської діяльності з роздрібної торгівлі

лікарськими засобами порівняно з іншими суб'єктами господарювання.

(3) Відповідно до пункту 9 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами) (далі – Правила розгляду справ), Комітету підвідомчі справи про порушення у вигляді антиконкурентних дій центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування відповідного рівня.

(4) Полтавське ТВ, керуючись нормами пункту 9 Правил, направило матеріали на розгляд до Комітету.

(5) З метою з'ясування підстав встановлення Полтавською обласною радою різного рівня орендних ставок залежно від форми власності суб'єкта господарювання, що здійснює роздрібну торгівлю лікарськими засобами в Полтавській області, впливу на конкуренцію зазначених дій Полтавської обласної ради, Комітетом було проведено відповідне дослідження.

1. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

(6) Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

(7) Відповідно до статті 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

(8) Статтею 143 Конституції України встановлено, зокрема, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; утворюють, реорганізовують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

(9) Відповідно до статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до власних (самоврядних) повноважень виконавчих органів міських рад у сфері охорони здоров'я належить, зокрема: управління закладами охорони здоров'я, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам або передані їм, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; делегованих повноважень, зокрема: забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення лікарськими засобами та виробами медичного призначення.

(10) Статтею 43 цього Закону встановлено перелік питань, які вирішуються районними і обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях. Зокрема, у пункті 19 частини першої цієї статті визначено, що вирішення за дорученням відповідних рад питань про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної

власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку.

(11) Частиною п'ятою статті 60 цього Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

(12) Статтею 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» встановлено, зокрема, що орендар за користування об'єктом оренди вносить орендну плату незалежно від наслідків господарської діяльності. Методика розрахунку орендної плати та пропорції її розподілу між відповідним бюджетом, орендодавцем і балансоутримувачем визначаються органами, уповноваженими Верховною Радою Автономної Республіки Крим (для об'єктів, що належать Автономній Республіці Крим), та органами місцевого самоврядування (для об'єктів, що перебувають у комунальній власності) на тих самих методологічних засадах, як і для об'єктів, що перебувають у державній власності.
Орендна плата, встановлена за відповідною Методикою, застосовується як стартова під час визначення орендаря на конкурсних засадах.

(13) Полтавська обласна рада наділена повноваженнями встановлювати орендні ставки для об'єктів, що перебувають у комунальній власності.

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО РІШЕННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

(14) Хронологія прийняття Полтавською обласною радою рішень щодо розмірів орендних ставок (у відсотках до вартості об'єктів орендованого нерухомого майна, визначеної за результатами незалежної оцінки) за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області наступна.

(15) Рішенням Полтавської обласної ради від 28 лютого 2013 року «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області», яким було затверджено мінімальні орендні ставки за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема:
- для аптек, що реалізують готові ліки – 8 відсотків;
- для комунальних аптек – 2 відсотки.

(16) Рішенням Полтавської обласної ради від 23 травня 2013 року «Про внесення змін до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» було встановлено мінімальну орендну ставку за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області для комунальних аптек у розмірі одного відсотка.

(17) Рішенням Полтавської обласної ради від 2 жовтня 2015 року «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати

за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами, внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року» (далі – Рішення від 2 жовтня 2015 року) було затверджено нові мінімальні орендні ставки за оренду нерухомого майна спільної власності територіальних громад області, зокрема, для аптечних закладів, на рівні 6 відсотків.

(18) Рішенням Полтавської обласної ради від 11 серпня 2016 року № 197 «Про внесення змін та доповнень до рішення тридцять першої сесії обласної ради шостого скликання від 02.10.2015 р. «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року» (далі – Рішення від 11 серпня 2016 року № 197) встановлено, що мінімальна орендна ставка для розміщення аптечних закладів ПОКП «Полтавафарм» становить 2 відсотки.

(19) Тобто, за наявною в Комітеті інформацією, Полтавська обласна рада протягом 2013 – 2016 років своїми рішеннями встановлювала суб'єктам господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, різний рівень орендної ставки залежно від їх форми власності: для Полтавського обласного комунального підприємства «Полтавафарм» (далі – ПОКП «Полтавафарм») на рівні 1-2 відсотків, а для всіх інших суб'єктів господарювання (аптечних закладів) – на рівні 6-8 відсотків.

(20) Отже, Полтавською обласною радою протягом 2013 - 2016 років запроваджувались такі підходи щодо встановлення орендних ставок на оренду майна спільної власності територіальних громад області, які надавали окремим суб'єктам господарювання порівняно з іншими переваги при здійсненні їх господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

3. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ТОВАРНИХ РИНКІВ, НА ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ ДІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

(21) Реалізація (відпуск) лікарських засобів громадянам здійснюється, як правило, у роздрібній торговельній мережі – аптеках, аптечних пунктах.

(22) Постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 929 затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) (далі – Ліцензійні умови), якими встановлено кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження відповідної господарської діяльності.

(23) Відповідно до Ліцензійних умов:
аптека – заклад охорони здоров'я, основним завданням якого є забезпечення населення, закладів охорони здоров'я, підприємств, установ та організацій лікарськими засобами;
аптечний пункт – структурний підрозділ аптеки, який створюється в лікувально-профілактичних закладах та функціонує разом з аптекою відповідно до цих Ліцензійних умов, основним завданням якого є забезпечення населення лікарськими засобами шляхом здійснення роздрібної торгівлі;

роздрібна торгівля лікарськими засобами – діяльність з придбання, зберігання та продажу готових ліків, виготовлених (вироблених) в умовах аптеки, через аптеку та її структурні підрозділи безпосередньо громадянам для особистого споживання, закладам охорони здоров'я (крім аптечних закладів), а також підприємствам, установам та організаціям без права їх подальшого перепродажу.

(24) Ринки, на яких діють ліцензіати з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, є регіональними.

(25) У 2014 – 2016 роках органи Комітету проводили дослідження фармацевтичних ринків, у тому числі й регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами. У листопаді 2016 року на офіційному сайті Антимонопольного комітету України опубліковано «Звіт за результатами дослідження фармацевтичних ринків (за період 2014 – І півріччя 2016 року)». Текст Звіту, зокрема, відображає структуру регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами в межах адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області, стан конкуренції на цих ринках та поведінку учасників.

(26) Стан конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами в межах адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області характеризувався наявністю ознак монопольного (домінуючого) становища аптечної мережі ПОКП «Полтавафарм» (м. Полтава) у територіальних межах Великобагачанського, Гадяцького, Глобинського, Гребінківського, Диканського, Зінківського, Карлівського, Козельщанського, Лубенського, Машівського, Новосанжарського, Оржицького, Пирятинського, Решетилівського, Семенівського, Хорольського, Чорнухинського, Шишацького, Котелевського, Лохвицького, Полтавського районів Полтавської області, м. Горішні Плавні (раніше - м. Комсомольськ), м. Лубни.

(27) За результатами проведеного Комітетом дослідження було встановлено, що ПОКП «Полтавафарм», яке станом на 2016 рік мало 214 торгових точок у Полтавській області, власний найбільший в Полтавській області аптечний склад загальною площею 2355 кв. м, займало перше місце за рейтингом у Полтавській області за загальним обсягом роздрібного товарообігу лікарських засобів, має ознаки монопольного становища в межах більшості адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області.

(28) Ліцензійними умовами визначено вичерпний перелік вимог для провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(29) Дія Ліцензійних умов поширюється на всіх суб'єктів господарювання, зареєстрованих в установленому законодавством порядку юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичних осіб - підприємців, які провадять господарську діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(30) Усі суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в територіальних межах адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області, незалежно від форми власності, є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(31) А отже, підходи органів місцевого самоврядування, які відповідно до законодавства мають представляти інтереси всіх територіальних громад Полтавської області, мають бути однаковими до всіх учасників регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

4. СПОТВОРЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

(32) Комітет звернувся до Полтавської обласної ради за наданням пояснень щодо підстав створення різних умов для здійснення господарської діяльності учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами шляхом встановлення різного рівня орендних ставок на майно спільної власності територіальних громад.

(33) Полтавська обласна рада листами від 15.11.2016 № 01-28/3143 та від 24.03.2017 № 533/01-14 зазначила, що підставою для зменшення рівня орендної ставки було:
- звернення в. о. директора ПОКП «Полтавафарм» В.Г. Прядко від 25.05.2016 № 368 до Голови Полтавської обласної ради з проханням переглянути Рішення від 2 жовтня 2015 року та змінити розмір орендної ставки для ПОКП «Полтавафарм» з 6 відсотків до одного відсотка;

- звернення депутата Полтавської обласної ради В.Г. Прядко від 21.07.2016 № 82 до Голови Полтавської обласної ради про внесення змін та доповнень до Рішення від 2 жовтня 2015 року.

(34) В. о. директора ПОКП «Полтавафарм» В.Г. Прядко у зверненні зазначив, що ПОКП «Полтавафарм» бере участь у реалізації соціальних програм державного та обласного рівня із забезпечення інсулінами хворих на цукровий діабет, відпуск ліків за пільговими рецептами постраждалим унаслідок аварії на ЧАЕС тощо. Крім того, в попередній період часу Полтавська обласна рада окремо передбачала орендні ставки за розміщення комунальних аптек у розмірі одного відсотка.

(35) У зверненні депутата Полтавської обласної ради В.Г. Прядко наведено аргументи аналогічного змісту, а саме, що для зменшення витратної частини ПОКП «Полтавафарм» та збільшення можливостей для зменшення ціни на лікарські засоби та впровадження нових соціальних ініціатив в аптечних закладах підприємства необхідно внести зміни до Рішення від 2 жовтня 2015 року.

(36) За інформацією Департаменту охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації, при відпуску лікарських засобів ПОКП «Полтавафарм» надає знижки ветеранам, постраждалим внаслідок аварії на ЧАЄС (5 відсотків), відпускає лікарські засоби за пільговими рецептами інвалідам та учасникам війни, дітям-інвалідам, бере участь у відпустку препаратів інсуліну за рахунок цільових видатків обласного та місцевих бюджетів.

(37) Слід зазначити, що питання безоплатного відпуску лікарських засобів (у тому числі препаратів інсуліну) за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих
груп населення та за певними категоріями захворювань», із змінами та доповненнями (далі – Постанова КМУ № 1303), якою встановлено, що:

- безоплатний або пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування провадиться групам населення та за категоріями захворювань згідно з додатками до постанови;

- безоплатно і на пільгових умовах відпускалися лікарські засоби, внесені до Переліку лікарських засобів вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати заклади й установи охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 року № 1071 «Про порядок закупівлі

лікарських засобів закладами та установами охорони здоров'я, що фінансуються з бюджету» (постанова № 1071 втратила чинність на підставі Постанови КМ № 180 від 16.03.2017);

- відпуск лікарських засобів безоплатно і на пільгових умовах у разі амбулаторного лікування осіб провадиться аптеками за рецептами, виписаними лікарями лікувально-профілактичних закладів за місцем проживання цих осіб. Особи, які обслуговуються у відомчих лікувально-профілактичних закладах і мають право на безоплатний або пільговий відпуск лікарських засобів, отримують їх в аптеках, закріплених за цими закладами;

- безоплатний відпуск лікарських засобів дітям-інвалідам провадиться за рецептами лікарів незалежно від місця проживання цих дітей, але в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя. У цьому разі витрати, пов'язані з оплатою вартості лікарських засобів, беруть на себе органи охорони здоров'я за місцем їх відпуску.

(38) Отже, Постановою КМУ № 1303 встановлено перелік груп населення та категорії захворювань, як сукупність критеріїв, що дають право на безоплатне/пільгове отримання за рецептами лікарів лікарських засобів. Будь-яких інших особливостей відпуску аптечними закладами лікарських засобів безоплатно або на пільгових умовах за рецептами лікарів Постановою КМУ № 1303 не встановлено.

(39) Тобто, відпуск лікарських засобів, безоплатно та на пільгових умовах у встановленому законодавством порядку можуть здійснювати всі суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами та здійснюють свою господарську діяльність у межах адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області, за умови укладення відповідного договору з Департаментом охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації або закладами охорони здоров'я, заснованими на комунальній формі власності територіальних громад Полтавської області.

(40) Забезпечення можливості певним встановленим групам населення та хворим за визначеними категоріями захворювань отримувати безоплатно або на пільгових умовах за рецептами лікарів лікарські засоби у більш широкому колі аптечних закладів Полтавської області, ніж тільки в аптечних закладах ПОКП «Полтавафарм», покращить доступ населення до таких лікарських засобів та сприятиме розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(41) Також, з 6 квітня 2016 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України № 239 «Деякі питання відшкодування вартості препаратів інсуліну» з метою реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну, що передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 (зі змінами).

(42) Цією постановою затверджено Порядок відшкодування вартості препаратів інсуліну, який визначає механізм відшкодування вартості препаратів інсуліну суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці (далі - суб'єкти господарювання). Відшкодування вартості препаратів інсуліну здійснюється на рівні не вище затвердженої МОЗ референтної ціни (ціни відшкодування) на лікарський засіб. Відпуск лікарських засобів здійснюється суб'єктами господарювання, перелік

яких визначається структурними підрозділами з питань охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій або розпорядниками коштів місцевих бюджетів, визначених рішеннями про такі бюджети згідно із законодавством, на рівних умовах, відповідно до укладених договорів, на підставі рецептів на препарати інсуліну, виписаних закладами охорони здоров'я за місцем диспансерного обліку пацієнта згідно з реєстром пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, який ведеться МОЗ, на рецептурних бланках.

(43) Отже, пілотний проект щодо препаратів інсуліну передбачає залучення до його реалізації якомога більшої кількості аптек, що має сприяти дієвій конкуренції, спрямованій на задоволення потреб населення в отриманні життєво необхідних їм ліків.

(44) Виходячи з наведеного, законодавством не передбачено надання будь-яких переваг щодо участі в програмах забезпечення хворих відповідних категорій та захворювань лікарськими засобами за рецептами та участі в пілотному проекті.

(45) Згідно з Ліцензійним реєстром з виробництва лікарських засобів (в умовах аптеки), оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, що формує та веде Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, станом на вересень 2017 року в Полтавській області нараховується 177 ліцензіатів роздрібної торгівлі лікарськими засобами, які здійснювали свою господарську діяльність через 557 аптек та 206 аптечних пунктів різних форм власності.

(46) Зокрема, у місті Полтаві господарську діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами здійснюють 54 ліцензіати різної форми власності через 187 аптечних закладів (аптеки та аптечні пункти), у тому числі ПОКП «Полтавафарм» через 30 торговельних точок. Комітетом проаналізована та узагальнена інформація від Полтавської обласної ради щодо встановлених орендних ставок, зокрема, у місті Полтаві, яка представлена в таблиці:

Орендодавець (адреса)	**Орендар**	**Орендна ставка, %**	**Орендована площа, кв.м**
2015			
Полтавська обласна клінічна лікарня ім. М.В.Скліфосовського, м. Полтава, вул. Шевченка, 23	ТОВ «Оптимал»	6	107,00
	ПОКП«Полтавафарм»	1	35,50
	ТОВ «ФК «Провізор»	8	40,70
	ТОВ «Євразія»	8	33,70
Обласна дитяча клінічна лікарня, м. Полтава, вул. Шевченка, 34	ПОКП«Полтавафарм»	1	18,90
Обласна клінічна лікарня відновного лікування та діагностики з обласними центрами планування сім'ї та репродукції людини, медичної генетики, м. Полтава, вул. Шевченка,10	ТОВ «Тотус-фарм»	8	28,80
Полтавська обласна психіатрична лікарня ім. Мальцева, м. Полтава, вул. Медична, 1	ПОКП«Полтавафарм»	1	18,00
	ПОКП«Полтавафарм»	1	151,90
Полтавський обласний клінічний онкологічний диспансер,	ПОКП«Полтавафарм»	1	28,60
	ПОКП«Полтавафарм»	1	32,76

м. Полтава, вул. Миколи Дмітрієва, 7А	ФОП «Медфарм-Плюс»	8	24,70
	ТОВ «ТВА_ГРУПП»	8	18,00
	ТОВ «Юнсон»	8	38,40
Полтавський обласний клінічний шкірно-венерологічний диспансер, м. Полтава, вул. Олеся Гончара, 12	ПОКП«Полтавафарм»	1	19,70
Управління майном облради, м. Полтава, вул. Пушкіна,16	ПОКП«Полтавафарм»	1	78,70
Управління майном облради, м. Полтава, вул. Європейська, 28	ПОКП«Полтавафарм»	1	258,60
2016			
Полтавська обласна клінічна лікарня ім. М.В.Скліфосовського, м. Полтава, вул. Шевченка, 23	ТОВ «Оптимал» ПОКП«Полтавафарм» ТОВ «Фармацевтична компанія «Провізор» ТОВ «Євразія»	6 1 8 8	107,00 35,50 40,70 33,70
Обласна дитяча клінічна лікарня, м. Полтава, вул. Шевченка, 34	ПОКП«Полтавафарм»	1	18,90
Обласна клінічна лікарня відновного лікування та діагностики з обласними центрами планування сім'ї та репродукції людини, медичної генетики, м. Полтава, вул. Шевченка,10	ТОВ «Тотус-фарм»	8	28,80
Полтавська обласна психіатрична лікарня ім. Мальцева, м. Полтава, вул. Медична, 1	ПОКП«Полтавафарм» ПОКП«Полтавафарм»	1 1	18,00 151,90
Полтавський обласний клінічний онкологічний диспансер, м. Полтава, вул. Миколи Дмітрієва, 7А	ПОКП«Полтавафарм» ПОКП«Полтавафарм» ФОП «Медфарм-Плюс» ТОВ «ТВА_ГРУПП» ТОВ «Юнсон»	1 2 8 8 8	28,60 32,76 24,70 18,00 38,40
Полтавський обласний клінічний шкірно-венерологічний диспансер, м. Полтава, вул. Олеся Гончара, 12	ПОКП«Полтавафарм»	1	19,70
Управління майном облради, м. Полтава, вул. Пушкіна,16	ПОКП«Полтавафарм»	2	78,70
Управління майном облради, м. Полтава, вул. Європейська, 28	ПОКП«Полтавафарм»	1	258,60

(47) Як свідчить наведена інформація, Полтавська обласна рада застосовувала різні орендні ставки для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в територіальних межах міста Полтави та орендують майно комунальної власності.

(48) Комітет провів опитування учасників регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами, що здійснюють господарську діяльність у межах міста Полтави та орендують майно комунальної власності, зокрема: ТОВ «ЄВРАЗІЯ», ТОВ «ТОТУС-ФАРМ», ТОВ «ТВА-ГРУПП», ТОВ «ЮНСОН», ТОВ «Фармацевтична компанія «ПРОВІЗОР» (далі – ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР»).

(49) За інформацією ТОВ «ЄВРАЗІЯ» (лист від 08.06.2017 № 158):

«В 2017 році ТОВ «Євразія» мало намір розпочати роботу за державною програмою «Доступні ліки». До КЗ «Котелевський центр первинної медико- санітарної допомоги» та КЗ «Центр первинної медико-санітарної допомоги у Глобинському районі» були подані заявки на укладення відповідних договорів, проте обидва заклади відмовили нам в зв'язку з тим, що кошти виділені на дану програму були розподілені між аптеками, які в першу чергу подали заявки.

Полтавська обласна рада не повідомляла ТОВ «ЄВРАЗІЯ» про власні підходи/умови/тощо встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівня, чи інші встановлені радою критерії.

Знижки, які надає ТОВ «ЄВРАЗІЯ», при здійсненні роздрібної торгівлі лікарськими засобами мають сезонний характер та залежать від місця розташування того чи іншого аптечного закладу:
у 2015 році: знижка до 5% - для пенсіонерів, учасників ВВВ, учасників АТО, медичних працівників незалежно від суми покупки;
знижка до 10% - для всіх верств населення в залежності від суми покупки.

У 2016 році: знижка до 5% - для пенсіонерів, учасників ВВВ, учасників АТО, медичних працівників незалежно від суми покупки;

знижка до 10% - для всіх верств населення в залежності від суми покупки;

Станом на 01.06.2017 року: знижка до 5% - для пенсіонерів, учасників ВВВ, учасників АТО, медичних працівників незалежно від суми покупки;

знижка до 10% - для всіх верств населення в залежності від суми покупки».

(50) Тобто, ТОВ «ЄВРАЗІЯ» самостійно запроваджувало соціальні ініціативи щодо забезпечення лікарськими засобами в своїх аптечних закладах.

(51) За інформацією ТОВ «ТОТУС-ФАРМ» (лист від 06.06.2017 № 109):

«На даний час ТОВ «ТОТУС-ФАРМ» розглядає перспективи своєї участі у соціальних програмах державного і обласного рівня, зокрема, урядової програми «Доступні ліки» в аптечному пункті № 6 аптеки № 1 ТОВ «ТОТУС-ФАРМ», що розташований за адресою: Полтавська обл., м. Хорол, вул. Михайла Полонського, 34 (Хорольска ЦРЛ).
Полтавська обласна рада не повідомляла ТОВ «ТОТУС-ФАРМ» про встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівня чи будь-яких інших умов для зниження орендної ставки.
ТОВ «ТОТУС-ФАРМ» надає 5% знижки для пільгових категорій громадян, при наявності посвідчення».

(52) Тобто, ТОВ «ТОТУС-ФАРМ» впроваджено соціальну ініціативу щодо забезпечення лікарськими засобами у своїх аптечних закладах.

(53) За інформацією ТОВ «ТВА-ГРУПП» (лист від 16.06.2017 № 1531/01-02/17):

«Причиною не участі у соціальних програмах державного та обласного рівнів є відсутність у ТОВ «ТВА-ГРУПП» фінансових можливостей для повноцінної

реалізації зазначених програм. Однак, товариство має намір у майбутньому приймати участь у соціальних програмах різних рівнів.
Полтавська обласна рада не повідомляла ТОВ «ТВА-ГРУПП» про встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівня чи будь-яких інших умов для зниження орендної ставки.»
ТОВ «ТВА-ГРУПП» надає знижки/пільги на лікарські засоби при реалізації у спільних проектах проект («Оранж Кард» (2015 - 2017 роки), «Abbott card» (2015 - 2016 роки), «Заради життя» (2015 - 2016 роки) та «Медикард» (2015 - 2016 роки)) та за власними програмами. (програма лояльності «Постійний покупець», програма спеціальної пропозиції «Пенсійна» (10 %)).

(54) Отже, політика, яку проводить ТОВ «ТВА-ГРУПП», передбачає здійснення соціальних ініціатив щодо забезпечення лікарськими засобами у власних аптечних закладах.

(55) За інформацією ТОВ «ЮНСОН» (лист від 14.06.2017 № 86):

«Починаючи з 1994 року по перший квартал 2014 року товариство здійснювало відпуск лікарських засобів за пільговими рецептами, виписаними закладами охорони здоров'я міста Полтави, співробітництво припинилося з того часу, як центри медико-санітарної допомоги почали укладати договори на відпуск лікарських засобів по пільговим рецептам виключно з аптечними закладами комунальної власності.

ТОВ «ЮНСОН» в 2015 та 2016 роках не приймав участі в соціальних програмах державного та обласного рівнів. В 2017 році товариство «ЮНСОН» співпрацює по програмі «Доступні ліки» з одним розпорядником бюджетних коштів – КЗ Гадяцьким Центром первинної медико-санітарної допомоги.

ТОВ «ЮНСОН» має фінансові та матеріально-технічні можливості забезпечення виконання соціальних програм державного та обласного рівнів.

В квітні-травні 2017 року ТОВ «ЮНСОН» направило шість листів та шість заяв до КЗ Центрів первинної медико-санітарної допомоги на участь у програмі «Доступні ліки». Отримано три відповіді з відмовами та одна відповідь про прийняття пропозиції. Два розпорядники бюджетних коштів відповіді не надали.

Повідомлення Полтавської обласної ради про встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівнів до ТОВ «ЮНСОН» не надходили.

На думку ТОВ «ЮНСОН», встановлення Полтавською обласною радою різного рівня ставок за оренду майна спільної власності територіальних громад для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в одних територіальних межах, може створювати окремим суб'єктам господарювання більш привілейовані умови здійснення господарської діяльності порівняно з конкурентами».

Крім того, ТОВ «ЮНСОН» вважає, що Полтавська обласна рада повинна була проінформувати орендарів майна спільної власності територіальних громад про додаткові умови, які враховуються при обчисленні орендних ставок.

Також ТОВ «ЮНСОН» повідомило, що надає знижки населенню на лікарські засоби, які реалізуються в аптеках Товариства.

(56) За інформацією ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» (лист від 19.06.2017 № 113/06/17):

«ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» постійно приймає участь у соціальних програмах державного та обласного рівнів для забезпечення населення доступними послугами у сфері медичного обслуговування та забезпечення доступними лікарськими засобами. З 2007 року компанія активно брала участь у міській програмі «Місто без околиць», в період дії якої відкрилось три аптеки в найвіддаленіших районах міста. Також компанія була учасником Обласної соціальної програми «Знижки для пенсіонерів, ветеранів та інвалідів». Крім того, компанія постійно надає благодійні допомоги лікувальним закладам міста та області.

ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» планує приєднатися до участі у програмі «Доступні ліки».

ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» встановило власну постійно діючу систему знижок, зокрема:

За 2015 рік компанією було надано наступні знижки:

- пільгові знижки в залежності від суми чеку покупця;
- пільгові знижки «Не для всіх»;
- пільгові знижки «Знижка вихідного дня»;
- пільгові знижки «Знижка понеділка та четверга»;
- пільгові знижки «Знижки на лікарські засоби найбільшого попиту»;
- пільгові знижки по дисконтній програмі ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР»;
- пільгові знижки мережі «Ваша Аптека»;
- пільгові знижки в аптеці № 23 (м. Кременчук, вул. Першотравнева, 43);
- пільгові знижки на продукцію Sanofi Aventis;
- пільгові знижки по дисконтних картках.

За 2016 рік компанією було надано наступні знижки:

- пільгові знижки в аптеці № 6 (м. Полтава, вул. Великотирнівська, 31/1);
- пільгова знижки на додатковий перелік препаратів, стосовно яких встановлюється знижка 15% в аптеці №6;
- пільгові знижки по дисконтним карткам;
- знижки по дисконтних картках у мережі «Ваша Аптека»;
- пільгові знижки у мережі «Ваша Аптека»;
- пільгові знижки в аптеці № 23 (м. Кременчук, вул. Першотравнева, 43);
- пільгові знижки в аптеці № 25 (м, Гадяч, вул. Соборна, 5);
- пільгові знижки в аптечному пункті № 3 аптеки № 1(м. Полтава, вул. Олеся Гончара, 27а);
- пільгові знижки в аптечному пункті № 11 аптеки № 1 (м. Полтава, вул. Гоголя, 172);
- пільгові знижки в аптечному пункті № 7 аптеки № 1 (м.Лубни, вул. Льва Толстого, 16/27);
- пільгові знижки в аптеці № 7 (м. Полтава, пров. Кооперативний, 8а);
- пільгові знижки в аптечному пункті № 12 аптеки № 1 (м, Зіньків, вул. Червоноармійська, 21);
- пільгові знижки в аптеці № 6 (м. Полтава, вул. Великотирнівська, 31/1);
- пільгові знижки в аптеці № 23 (м, Кременчук, вул. Першотравнева, 43);
- пільгові знижки в аптечному пункті № 12 аптеки № 1 (м. Зіньків, вул. Червоноармійська, 21);
- пільгові знижки в аптеці № 24 (м. Зіньків, пров. Дзержинського, 2);
- пільгові знижки в аптечному пункті N° 6 аптеки № 1 (смт. Велика Багачка, вул. Каштанова, 21);
- пільгові знижки на продукцію Sanofi Aventis;
- пільгові знижки в аптеці № 15 (м. Полтава, вул. Ветеринарна, 32).

За 2017 рік компанією було надано наступні знижки:
- пільгові знижки в аптеці № 6 та № 7 м. Полтава;
пільгові знижки за додатковим списком лікарських засобів.

Полтавська обласна рада повідомляла ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» про власні підходи, умови щодо встановлення залежності розміру орендної ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад від участі аптечного закладу в соціальних програмах державного та обласного рівня. На жаль, з окремих причин, компанія не змогла взяти участь у них.

На думку ТОВ «ФК «ПРОВІЗОР» ставки за оренду майна спільної власності територіальних громад для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в одних територіальних межах повинні бути однаковими, та не створювати більш привілейованих умов здійснення господарської діяльності. Але водночас з цим, для підтримання інтересу суб'єктів фармацевтичної діяльності до соціальних програм, спрямованих на зниження вартості лікарських засобів для незахищених верств населення, необхідно використовувати певну мотивацію. Зниження ставки за оренду - є дієвим механізмом у даній справі та методом заохочення соціально - орієнтованих фармацевтичних компаній».

(57) Отже, Полтавська обласна рада застосовує різні підходи до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в Полтавській області, що може мати негативний вплив на конкуренцію на зазначених регіональних ринках.

(58) Полтавське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України повідомляло обласну раду листом від 02.09.2016 № 02/3234, що прийняття Рішення від 11 серпня 2016 року № 197, яким передбачено для ПОКП «Полтавафарм» більш вигідні умови оренди порівняно з іншими суб'єктами господарювання, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а саме, абзацу сьомого частини другої статті 15 та пункту 3 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(59) Управління майном Полтавської обласної ради повідомило, що зазначене питання було розглянуто на комісії обласної ради з питань бюджету та управління майном та вирішено управлінню майном обласної ради підготувати проект рішення і винести на чергову сесію обласної ради. Управлінням майном Полтавської обласної ради було підготовлено проект рішення про скасування рішення другого пленарного засідання дев'ятої сесії сьомого скликання від 11.08.2016 № 197, який було включено до порядку денного сесії Полтавської обласної ради 23.12.2016.

(60) Відповідно до Витягу з протоколу пленарного засідання дванадцятої сесії Полтавської обласної ради сьомого скликання від 23 грудня 2016 року проект рішення про скасування Рішення від 11 серпня 2016 року № 197 виносилось на засідання.

(61) В обговоренні взяв участь депутат Полтавської обласної ради Прядко В.Г., який звернувся з проханням не голосувати за цей проект рішення.

(62) Біленький О.Б., голова Полтавської обласної ради, запропонував зазначений проект рішення прийняти за основу.

(63) Голосували: «за» - 18, «проти» – 1, «утрималось» – 1, «не голосувало» – 50. Вирішили: не приймати проект рішення за основу.

(64) Відповідно до положень статті 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані погоджувати з Комітетом, його

територіальними відділеннями проекти нормативно-правових актів та інших рішень, які можуть вплинути на конкуренцію, зокрема щодо створення суб'єктів господарювання, встановлення і зміни правил їх поведінки на ринку, конкуренції на відповідних ринках, або такі, що можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції на відповідних ринках.

(65) Порядок погодження проектів нормативно-правових актів встановлений Положенням про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання, затвердженим розпорядженням Антимонопольного комітету України від 1 квітня 1994 року № 4-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 квітня 1994 року за № 78/287.

(66) Це Положення визначає порядок погодження з Комітетом та його територіальними відділеннями рішень органів влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання.

(67) Погодженню підлягають рішення з питань, зокрема, щодо приватизації, корпоратизації, оренди, управління і розпорядження майном, створення холдингових компаній, фінансових посередників тощо у випадках, передбачених законодавством, інших рішень, які можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції на відповідних ринках.

(68) Рішення від 11 серпня 2016 року № 197 на погодження до органів Комітету не надходило.

(69) Отже, Полтавська обласна рада своїми рішеннями протягом 2013 – 2016 років встановлювала різні мінімальні орендні ставки за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад в Полтавській області для розміщення аптечних закладів залежно від форми власності учасникам ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(70) Полтавська обласна рада не надала обґрунтованих пояснень щодо встановлення суб'єктам господарювання різних орендних ставок. За інформацією суб'єктів господарювання, вони не мають достатньої інформаційної бази щодо підходів визначення Полтавською обласною радою розміру орендної ставки.

(71) Зазначена ситуація призводить до того, що суб'єкти господарювання знаходяться у нерівних умовах при здійсненні ними господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами порівняно з ПОКП «Полтавафарм».

(72) Одночасно звертаємо увагу, що з 2 серпня 2017 року набув чинності Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

(73) Зокрема, згідно з цим Законом органи влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані повідомляти Антимонопольний комітет України, який є уповноваженим органом у сфері державної допомоги, про нову державну допомогу та про чинну державну допомогу, що існувала на момент набрання чинності Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

(74) Рішення від 11 серпня 2016 року № 197 містить ознаки державної допомоги суб'єктам господарювання. На 09.11.2017 до Комітету не надходило повідомлення про таку державну допомогу.

5. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ

(75) Відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними діями органів влади є прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

(76) Антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, зокрема, визнаються: надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

(77) Вчинення антиконкурентних дій органів влади забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Дії Полтавської обласної ради щодо встановлення різних орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад Полтавської області в частині надання окремим суб'єктам господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, а саме, ставлять ПОКП «Полтавафарм» у привілейоване становище на ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами в Полтавській області, що призводить до спотворення конкуренції, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого статтею 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Тобто, ПОКП «Полтавафарм» отримує переваги не завдяки власним досягненням, а за рахунок зовнішніх чинників, якими є дії Полтавської обласної ради.

Слід зазначити, що частка ПОКП «Полтавафарм» на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами є значною. Надання ПОКП «Полтавафарм» нижчої порівняно з іншими аптечними закладами орендної ставки призводить до зниження рівня загальних витрат цього підприємства на утримання аптечної мережі, що відповідно дає можливість, зокрема, до розширення асортименту реалізації товарів, підвищення кількості аптечних закладів у мережі та інший розвиток підприємства.

Тобто, встановлення ПОКП «Полтавафарм» нижчої порівняно з конкурентами орендної ставки створює для ПОКП «Полтавафарм» більш сприятливі умови для конкуренції, у той час як для інших аптечних закладів умови залишаються незмінними.

З метою усунення ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції і умов, що їм сприяють, керуючись частиною першою статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», Антимонопольний комітет України надає Полтавській обласній раді такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Скасувати рішення Полтавської обласної ради від 11 серпня 2016 року № 197 «Про внесення змін та доповнень до рішення тридцять першої сесії обласної ради шостого скликання від 02.10.2015 р. «Про внесення змін та доповнень до рішення п'ятнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 28.02.2013 «Про затвердження Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Полтавської області» зі змінами внесеними рішенням шістнадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 23.05.2013 року».

2. Ужити заходів щодо встановлення рівних умов здійснення господарської діяльності для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами в Полтавській області, шляхом встановлення прозорого та недискримінаційного підходу до встановлення орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад Полтавської області.

Рекомендації Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України протягом 30 днів з дня їх отримання.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій, у разі якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушень, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Головуючий –
заступник Голови Комітету –
державний уповноважений А. ВОВК

Додаток № 2

Рекомендації органів Комітету всім обласним радам та Київській міській раді від 30.11.2017 № 28-рк про вжиття заходів, спрямованих на розвиток конкуренції

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

30 листопада 2017 р. Київ № 28 - рк

Обласним радам (за списком)
Київській міській раді

Про вжиття заходів, спрямованих
на розвиток конкуренції

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши подання відділу ринків фармацевтики Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу від 24 листопада 2017 року № 126-01/17,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

(1) Під час реалізації повноважень у сфері формування та реалізації конкурентної політики на ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, органами Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) виявлено непоодинокі випадки прийняття органами місцевого самоврядування рішень, реалізація положень яких на практиці може призводити до надання окремим суб'єктам або групам суб'єктів господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що відповідно може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

(2) Так, органи місцевого самоврядування приймають рішення, які встановлюють розмір орендної ставки для аптечних закладів комунальної форми власності на значно нижчому рівні порівняно з аптечними закладами приватної форми власності, чим надаються переваги окремим суб'єктам господарювання у здійсненні їх господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами порівняно з іншими.

(3) Комітетом проведено аналіз підстав щодо встановлення органами місцевого самоврядування різного рівня орендних ставок для суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами залежно від форми власності суб'єкта господарювання, впливу на конкуренцію таких рішень органів місцевого самоврядування, та встановлено наступне.

2. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

(4) Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи

місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

(5) Відповідно до статті 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

(6) Статтею 143 Конституції України встановлено, зокрема, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; утворюють, реорганізовують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

(7) Відповідно до статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

(8) Статтею 43 цього Закону встановлено перелік питань, які вирішуються районними і обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях. Зокрема, у пункті 19 частини першої цієї статті визначено, що на пленарних засіданнях вирішуються за дорученням відповідних рад питання про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку.

(9) Частиною п'ятою статті 60 цього Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

(10) Статтею 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» встановлено, зокрема, що орендар за користування об'єктом оренди вносить орендну плату незалежно від наслідків господарської діяльності.

(11) Отже, обласні (районні) ради наділені повноваженнями встановлювати орендні ставки для об'єктів, що перебувають у комунальній власності.

(12) З метою створення єдиного організаційно-економічного механізму справляння плати за оренду державного майна, постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 року № 786 (із змінами та доповненнями) затверджено Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу (далі - Методика).

(13) Відповідно до Методики, розмір орендної плати встановлюється договором оренди

між орендодавцем та орендарем. У разі визначення орендаря на конкурсних засадах, орендна плата, розрахована за цією Методикою, застосовується як стартова, а її розмір може бути збільшено за результатами такого визначення.

(14) Методикою визначено орендні ставки за використання нерухомого державного майна, зокрема:

- розміщення аптек, що реалізують готові ліки, – 8 відсотків;
- розміщення аптек на площі, що використовується для виготовлення ліків за рецептами, – 3 відсотки;
- розміщення аптек, які обслуговують пільгові категорії населення, – 2 відсотки.

(15) Отже, Методикою, зокрема, передбачено визначення орендаря на конкурсних засадах та диференційований підхід до встановлення рівня орендних ставок залежно від видів діяльності суб'єкта господарювання (зокрема, якщо аптеки здійснюють виготовлення ліків за рецептами та/або обслуговують пільгові категорії населення).

(16) Водночас Методикою не передбачено встановлення розміру орендної ставки для аптечних закладів залежно від їх форми власності.

3. ТОВАРНІ РИНКИ, НА ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ ДІЇ ОБЛАСНИХ РАД ТА КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

(17) Реалізація (відпуск) лікарських засобів громадянам здійснюється зазвичай у роздрібній торговельній мережі – аптеках, аптечних пунктах.

(18) Постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 929 затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) (далі – Ліцензійні умови), якими встановлено кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження відповідної господарської діяльності.

(19) Відповідно до Ліцензійних умов:

аптека – заклад охорони здоров'я, основним завданням якого є забезпечення населення, закладів охорони здоров'я, підприємств, установ та організацій лікарськими засобами;

аптечний пункт – структурний підрозділ аптеки, який створюється в лікувально-профілактичних закладах та функціонує разом з аптекою відповідно до цих Ліцензійних умов, основним завданням якого є забезпечення населення лікарськими засобами шляхом здійснення роздрібної торгівлі;

роздрібна торгівля лікарськими засобами – діяльність з придбання, зберігання та продажу готових ліків, виготовлених (вироблених) в умовах аптеки, через аптеку та її структурні підрозділи безпосередньо громадянам для особистого споживання, закладам охорони здоров'я (крім аптечних закладів), а також підприємствам, установам та організаціям без права їх подальшого перепродажу.

(20) Ліцензійними умовами визначено вичерпний перелік вимог для провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(21) Дія Ліцензійних умов поширюється на всіх суб'єктів господарювання, зареєстрованих в установленому законодавством порядку юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичних осіб - підприємців, які провадять господарську діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(22) Усі суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими

засобами в територіальних межах адміністративно-територіальних одиниць областей України, незалежно від форми власності, є учасниками відповідних регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(23) Підходи щодо встановлення розміру орендної ставки для аптечних закладів органами місцевого самоврядування, які представляють інтереси відповідних територіальних громад, мають бути рівними до всіх учасників регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

4. СПОТВОРЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

(24) На сьогодні складається ситуація, за якої органи місцевого самоврядування для аптек, що знаходяться у комунальній власності, у разі їх участі у запроваджених урядом соціальних заходах щодо забезпечення населення лікарськими засобами (зокрема, відпуск ліків за пільговими рецептами визначеним групам населення за встановленими категоріями захворювань), зменшують розмір орендної ставки на майно спільної власності територіальних громад.

(25) Разом із тим, аптеки комунальної форми власності, як і всі інші учасники регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами, мають здійснювати свою господарську діяльність у рівних умовах.

(26) На теперішній час суб'єкти господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, реалізують ряд запроваджених Урядом України заходів, спрямованих на забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах.

(27) Безоплатний відпуск встановленого переліку лікарських засобів за рецептами лікарів, у разі амбулаторного лікування, проводиться відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» (далі – Постанова КМУ № 1303).

(28) Безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань, можуть здійснювати всі суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами та здійснюють свою господарську діяльність у межах адміністративно-територіальних одиниць області, за умови укладення відповідного договору з Департаментом охорони здоров'я обласної державної адміністрації або закладами охорони здоров'я, заснованими на комунальній формі власності територіальних громад області.

(29) Забезпечення можливості певним категоріям населення та хворим за визначеними категоріями захворювань отримувати безоплатно або на пільгових умовах за рецептами лікарів лікарські засоби в ширшому колі аптечних закладів області, ніж лише в комунальних, покращить доступ населення до таких лікарських засобів та сприятиме розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

(30) З 6 квітня 2016 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України № 239 «Деякі питання відшкодування вартості препаратів інсуліну» з метою реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну, що передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 (зі змінами). Цією постановою затверджено Порядок відшкодування вартості

препаратів інсуліну, де встановлено механізм відшкодування вартості препаратів інсуліну суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Відповідно до зазначеного в цьому пункті Порядку, відпуск лікарських засобів здійснюється суб'єктами господарювання, перелік яких визначається структурними підрозділами з питань охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій або розпорядниками коштів місцевих бюджетів, визначених рішеннями про такі бюджети згідно із законодавством, на рівних умовах, відповідно до укладених договорів, на підставі рецептів на препарати інсуліну, виписаних закладами охорони здоров'я за місцем диспансерного обліку пацієнта згідно з реєстром пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, який ведеться МОЗ, на рецептурних бланках.

Отже, пілотний проект щодо препаратів інсуліну передбачає залучення до його реалізації якомога більшої кількості аптек, що має сприяти дієвій конкуренції, спрямованій на покращення задоволення потреб населення в отриманні життєво необхідних ліків.

(31) З 1 квітня 2017 року запроваджено Урядову програму «Доступні ліки», у межах якої пацієнти за рецептом лікаря можуть отримати в аптечних закладах безкоштовно або з незначною доплатою лікарські засоби для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми, перелік міжнародних непатентованих назв, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 року № 863 «Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів».
Механізм повного або часткового відшкодування вартості лікарських засобів під час амбулаторного лікування осіб, що страждають на серцево-судинні захворювання, цукровий діабет II типу, бронхіальну астму, суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, передбачений постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2017 № 152 «Про забезпечення доступності лікарських засобів».

Відповідно цього Порядку, для здійснення відпуску лікарських засобів, суб'єкти господарювання звертаються до розпорядників бюджетних коштів із заявою про укладення договору про відшкодування вартості лікарських засобів. Розпорядники бюджетних коштів, визначені рішеннями про відповідні бюджети згідно із законодавством, формують на підставі укладених договорів перелік суб'єктів господарювання, що здійснюють відпуск лікарських засобів. Формування зазначеного переліку здійснюється без надання преференції окремим суб'єктам господарювання.

Відшкодування суб'єктові господарювання вартості здійснюється за рахунок відповідної цільової субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам.

(32) Отже, виходячи з наведеного, законодавством не передбачено надання органами місцевого самоврядування будь-яких переваг аптечним закладам комунальної форми власності у разі їх участі в передбачених законодавством заходах щодо забезпечення хворих відповідних категорій та захворювань лікарськими засобами безоплатно, на пільгових умовах або з незначною доплатою за рецептами лікарів.

(33) Слід зазначити, що у 2014 – 2016 роках органами Комітету проведено дослідження регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами. У листопаді 2016 року на офіційному сайті Антимонопольного комітету України опубліковано «Звіт за результатами дослідження фармацевтичних ринків (за період 2014 – І півріччя 2016 року)». У Звіті, зокрема, відображено структуру регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами в межах адміністративно-територіальних одиниць кожної з областей, стан конкуренції на цих ринках та поведінку учасників.

(34) Також за результатами зазначеного дослідження було встановлено, що більшість аптечних закладів впроваджують у свою діяльність різні власні соціальні ініціативи щодо забезпечення лікарськими засобами у своїх аптечних закладах як вже сталий елемент конкурентної боротьби за споживача.

(35) Отже, застосування органами місцевого самоврядування різних підходів до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в межах відповідної області, зокрема залежно від форми власності, може мати негативний вплив на конкуренцію на зазначених регіональних ринках.

(36) Суб'єкти господарювання комунальної форми власності отримують переваги не завдяки власним досягненням, а за рахунок зовнішніх чинників, якими в цьому випадку є дії органів місцевого самоврядування. Так, надання одному аптечному закладу нижчої орендної ставки порівняно з іншими учасниками ринку фактично призводить до зниження рівня загальних витрат цього суб'єкта господарювання на утримання власної аптечної мережі, що відповідно дає можливість, зокрема, розширення асортименту реалізації товарів, підвищення кількості аптечних закладів у мережі та іншого розвитку підприємства.

(37) Встановлення окремим суб'єктам господарювання нижчої порівняно з конкурентами орендної ставки, створює для них більш сприятливі умови для конкуренції, у той час як для інших аптечних закладів умови залишаються незмінними.

(38) Зазначена ситуація призводить до того, що суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами в адміністративно-територіальних одиницях області, знаходяться у нерівних умовах при здійсненні ними своєї господарської діяльності.

(39) Відповідно до положень статті 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов`язані погоджувати з Комітетом, його територіальними відділеннями проекти нормативно-правових актів та інших рішень, які можуть вплинути на конкуренцію, зокрема, щодо створення суб`єктів господарювання, встановлення і зміни правил їх поведінки на ринку, конкуренції на відповідних ринках, або такі, що можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції на відповідних ринках.

(40) Порядок погодження проектів нормативно-правових актів встановлений Положенням про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання, затвердженим розпорядженням Антимонопольного комітету України від 1 квітня 1994 року № 4-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 квітня 1994 року за № 78/287.

(41) Це Положення визначає порядок обов'язкового погодження з Комітетом та його територіальними відділеннями рішень органів влади, органів адміністративно-

господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання.

(42) Погодженню підлягають рішення з питань, зокрема, приватизації, корпоратизації, оренди, управління і розпорядження майном, створення холдингових компаній, фінансових посередників тощо у випадках, передбачених законодавством, інших рішень, які можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції на відповідних ринках.

(43) Одночасно звертаємо увагу, що з 2 серпня 2017 року набув чинності Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Зокрема, згідно з цим Законом органи влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані повідомляти Антимонопольний комітет України, який є уповноваженим органом у сфері державної допомоги, про нову державну допомогу та про чинну державну допомогу, що існувала на момент набрання чинності цим Законом.

(44) Дії органів місцевого самоврядування щодо встановлення різних орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області та міста Києва в частині надання окремим суб'єктам господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, можуть призвести до спотворення конкуренції.

(45) Відповідно до статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» основними завданнями Комітету є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині, зокрема, здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

(46) Відповідно до пункту 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» Комітет має повноваження, зокрема, надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Враховуючи викладене, з метою сприяння розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, керуючись пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає обласним радам (за списком) та Київській міській раді такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Уживати заходів щодо встановлення рівних умов здійснення господарської діяльності для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

2. Запровадити прозорий та недискримінаційний підхід до встановлення орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області та міста Києва.

Рекомендації Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України протягом 30 днів з дня їх отримання.

Головуючий –
заступник Голови Комітету –
державний уповноважений Н. СИДОРЕНКО

Додаток № 3

Загальна інформація про надані Комітетом та його територіальними відділеннями рекомендації про вжиття заходів, спрямованих на розвиток конкуренції органам місцевого самоврядування (щодо встановлення розмірів орендних ставок за оренду майна спільної власності територіальних громад для аптечних закладів)

РЕГІОН/ органи місцевого самоврядування, яким надано рекомендації	**Загальна кількість наданих рекомендацій**	**Кількість наданих рекомендацій органам місцевого самоврядування**
1. місто Київ	**1**	
Київська міська державна адміністрація		
2. Вінницька область	**34**	
Вінницька обласна рада		1
Районні ради		28
Міські ради		5
3. Волинська область:	**21**	
Волинська обласна рада		1
Районні ради		16
Міські ради		4
4. Дніпропетровська область:	**43**	
Дніпропетровська обласна рада		1
Районні ради		22
Міські ради		20
5. Донецька область:	**32**	
Районні ради		12
Міські ради		20
6. Житомирська область:	**36**	
Житомирська обласна рада		1
Районні ради		23
Міські ради		12
7. Закарпатська область:	**28**	
Закарпатська обласна рада		1
Районні ради		13
Міські ради		11
Сільські ради		3
8. Запорізька область:	**24**	
Запорізька обласна рада		1
Районні ради		1
Міські ради		14
Сільські ради		8
9. Івано-Франківська область:	**28**	
Івано-Франківська обласна рада		1
Районні ради		14
Міські ради		13

10. Київська область:	**48**	
Київська обласна рада		1
Районні ради		25
Міські ради		22
11. Кіровоградська область	**29**	
Кіровоградська обласна рада		1
Районні ради		22
Міські ради		6
12. Луганська область:	**3**	
Міські ради		3
13. Львівська область:	**46**	
Львівська обласна рада		1
Районні ради		19
Міські ради		23
Сільські ради		3
14. Миколаївська область:	**29**	
Миколаївська обласна рада		1
Районні ради		19
Міські ради		9
15. Одеська область:	**46**	
Одеська обласна рада		1
Районні ради		26
Міські ради		19
16. Полтавська область:	**32**	
Полтавська обласна рада		1
Районні ради		26
Міські ради		5
17. Рівненська область:	**21**	
Рівненська обласна рада		1
Районні ради		16
Міські ради		4
18. Сумська область:	**8**	
Сумська обласна рада		1
Міські ради		7
19. Тернопільська область:	**26**	
Тернопільська обласна рада		1
Районні ради		12
Міські ради		10
Селищні ради		3
20. Харківська область:	**3**	
Харківська обласна рада		1
Районні ради		1
Міські ради		1
21. Херсонська область:	**23**	
Херсонська обласна рада		1
Районні ради		18
Міські ради		4
22. Хмельницька область:	**27**	
Хмельницька обласна рада		1
Районні ради		20
Міські ради		6

23. Черкаська область:	**29**	
Черкаська обласна рада		1
Районні ради		20
Міські ради		8
24. Чернівецька область:	**26**	
Чернівецька обласна рада		1
Районні ради		10
Міські ради		11
Селищні ради		4
25. Чернігівська область:	**45**	
Чернігівська обласна рада		1
Районні ради		22
Міські ради		13
Селищні ради		9

Додаток № 4

Інформація щодо розмірів орендних ставок для аптечних закладів
по регіонам України